

**2020 YILINDA ÜNİVERSİTELERİMİZİN 11 DÜNYA GENEL
SIRALAMASINDAKİ DURUMU 2 MART 2021
(Ek: Araştırma üniversitelerimizin 2013-2020 dönemindeki durumu)**

URAP Araştırma Laboratuvarı 2009 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Enformatik Enstitüsü bünyesinde kurulmuştur. URAP; kar amacı gütmeyen, Türkiye ve dünya üniversite sıralamalarını yapmayı toplumsal hizmet olarak gören bir kurumdur. URAP Laboratuvarı'nda görev alan ekip üyeleri diğer çalışmalarının yanı sıra, üniversite sıralama çalışmalarına gönüllü olarak katkı yapmaktadır.

URAP'ın amacı yükseköğretim kurumlarını akademik başarıları doğrultusunda değerlendirebilmek için bilimsel metotlar geliştirmek ve yapılan çalışmaların sonuçlarını kamuoyu ile paylaşmaktır. Son yıllarda, dünya üniversite sıralamalarına gösterilen ilgi giderek artmaktadır. Bilindiği gibi üniversitelerin akademik başarıları uluslararası saygınlıklarını önemli ölçüde etkiler. Üniversite adayları, velileri, basın kuruluşları ile ülke yöneticileri dünya sıralamalarını yakından izlemektedir.

URAP Laboratuvarı, 2010'dan bu yana her yıl Türkiye ve Dünya üniversite sıralamaları yapmaktadır. Sıralamalar yapılırken, veri tabanlarındaki gelişmeler ve üniversitelerimizden gelen öneriler değerlendirilmekte ve gerektiğinde bazı yeniliklere yer verilmektedir.

İlk üniversitelerde araştırma yapılmaz sadece eğitim verilir

Dünyanın ilk üniversitelerinde bilimsel araştırma yapma kavramı yoktu. Temel amaç eğitim vermektir. Dünyanın ilk üniversitesinin, Hindistan'da M.S. 427'de kurulan Nalanda olduğu kabul ediliyor. Avrupa'nın

ilk üniversitesi olan Bologna, İtalya'da 1088'de kuruldu. İngiltere'de dünyanın en eski üniversitelerinden olan Oxford 1096'da Cambridge Üniversitesi ise 1209'da kuruldu.

Ancak, eğitim kurumlarının atası olan dünyanın en eski okullarını yaklaşık 4000 yıl önce Mezopotamya'da Sümerler kurdu. Ardından Mısır, Çin ve Hindistan'da da okullar açıldı. Anadolu'da Hitit okulları yaygınlaştığında Avrupa'da henüz hiçbir eğitim kurumu yoktu. Mezopotamya'daki Sümer okullarında yetişen katiplerin çoğu sadece okuma yazma bilen değil çeşitli konularda bilgi sahibi kişilerdi. Bazı katipler, uluslararası ilişkiler, hukuk, matematik ve astronomi gibi konularda uzmandı. Sümer tarafından katip Dudu'nun heykelinin yaptırılmış olması onun toplumda çok saygın biri olduğunu göstermektedir. O dönemlerdeki okullar, dünyada verilebilecek en üst düzeydeki eğitimi verdikleri için üniversitelerin atası sayılabilir. O okullarda eğitim veren katipler de dünyanın en eğitilmiş kişileri oldukları için akademisyenlerin ataları olarak değerlendirilebilir.

Dünyanın batısında, Atina'daki okullar M.Ö. 450'de açılabilir. Kıta Avrupası'nda okuma yazma eğitimi ilk olarak M.S. 600'lerde kiliselerde başlatıldığında Hindistan'daki Nalanda'da üniversite eğitimi veriliyordu. Avrupa'da okullar yaygınlaşırken Emeviler; Yunan filozoflarının eserlerini Arapça'ya tercüme ettirmekteydi. Ardından Yunan, Mısır, Asur ve Hintlilerin kitapları da Abbasi halifesi El-Mansur tarafından 754'ten itibaren Arapça'ya tercüme ettirildi.

Emevi Halifesi Hişam'ın torunu Abdurrahman, 756'da İspanya'ya gidip Endülüs emiri olduktan sonra Endülüs, Müslüman filozofların ve bilim insanlarının toplandığı bir bilim merkezine dönüştü. Avrupa'daki tüm ülkelerden öğrenciler gruplar halinde; tıp, kimya, matematik, astronomi, fizik ve felsefe eğitimi almak için Endülüs'e gelirdi. Toledo ve Kordoba'da tercüme kitaplar ile Müslüman bilim adamlarının yazdığı çok sayıda değerli kitabın bulunduğu büyük kütüphaneler vardı. Bu kütüphanelerdeki kitapların sayısı diğer Avrupa ülkelerindeki kitapların toplamından fazlaydı. Toledo, 1085'te Araplar'dan İspanyollar'a geçti. Hristiyanlar; Arapların Toledo kütüphanelerindeki tüm eserleri Toledo Tercüme Okulları'nda Latince'ye çevirtti. Bu sayede Avrupalılar; Yunan filozofların ve Müslüman bilim adamlarının değerli eserlerini tanıma fırsatı buldu.

Abbasi ve Emeviler döneminde Bağdat ve Endülüs'te yetişen bilim adamları, Avrupa'da pozitif bilimlerin gelişmesine öncülük etti. Tıp biliminin atası sayılan İbn-i Sina'nın 1025'te yazdığı Tıbbın Kanunu adlı kitap; 1650 yılına kadar Fransa'daki Montpellier Üniversitesi, Belçika'daki Leuven Üniversitesi ve diğer Avrupa tıp fakültelerinde okutuldu. Bilim tarihçisi E. S. Smith, "Bin yıllık kitabın 21. yüzyılda bile saygı görmesi, İbn-i Sina'nın değerini kanıtlar" diye yazmıştı. Abbasi döneminde yetişen ve cebirin atası sayılan El Harezmi'nin 830'da yazdığı "El'Kitab'ül-Muhtasar fi Hıساب'il Cebri ve'lMukabele" en önemli kitaplarından. Kitapta, ikinci derece denklemlerin çözümünü geometri ve matematik yöntemleriyle açıklamıştı. Avrupalılar "Cebir" terimini kitabın adındaki "Cebri" kelimesinden türetti. Abbasiler döneminde yetişen ve Harun Reşit'in sarayında da çalışmış olan El Cabir, kimya biliminin atası sayılmaktadır. Aristo'nun etkisiyle Avrupa'da kimyasal deneyler yapılmıyordu. El Cabir, en önemli kimyasal teknikleri yeniden keşfetti ve kitaplarında; nitrik asit ve sülfürik asitin üretilmesi, altın ve cıvanın saflaştırılması, tuzların suda çözünen maddeler olarak sınıflandırılması, asitleri nötrleştiren maddelere "alkali" adının verilmesi, altını çözen "kral suyunun" üretimi, şapın kristalleştirme ile saflaştırılması, gümüş nitrat, cıva oksit, arsenöz asit, sitrik asit, tartarik asit ve potasyum nitratın üretilmesi gibi teknikleri keşfetti. Asitlerin nötrleşmesi için belirli miktarda alkali (baz) gerektiğini buldu. Avrupalı ilm-i simyacılar, El Cabir'in kurşunu altına dönüştürmenin sırrını bulduğunu sanarak Bağdat'a gidip onun Avrupa'da bilinmeyen kitaplarını bulmaya çalışırdı. Bilim tarihçisi M. Mayerhoff "Avrupa'da kimyanın gelişmesi doğrudan Cabir'e dayanır" demişti. Cabir'in kimyaya

yaptığı katkılar nedeniyle, Ay üzerindeki bir krater “Cabir Krateri” adı verildi. Bazı Türkçe yayınlarda El Cabir’in matematikçi olduğu sanılarak cebire adını verdiği yazılsa da bu doğru değildir. Matematikteki cebir, El Harezmi’nin kitabındaki “cebri” kelimesinden gelir, El Cabir ile ilgisi yoktur.

Abbasi ve Emevi bilim adamlarının Avrupa’da bilimin gelişmesine nasıl öncülük ettiğini Prens Charles 1993’te açıklamıştı. Prens Charles, 1993’te Oxford’da yaptığı konuşmasında:

“Müslüman İspanya’nın (Emeviler’in); Karanlık Çağlarda klasik dönem öğretisinin korunmasına ve (Avrupa’da) Rönesans’ın filizlenmesine katkısı uzun zamandır bilinmektedir. Ayrıca Müslüman Araplar; İspanya’da eski Yunan ve Roma medeniyetlerinin eserlerini derledi, korudu ve yorumlayıp geliştirdi. İspanya’da (Endülüs’te) Müslümanlar; astronomi, cebir, hukuk, tarih, tıp, farmakoloji, optik, tarım, mimari, teoloji ve müzik alanlarında hayati katkılar yaptılar. İbn-i Sina ve El Razi; Avrupa’nın yüzyıllar boyunca yararlandığı şekilde tıp eğitimi ve tedavi alanlarına önemli katkılarda bulundu” diyerek Avrupa’nın aydınlanması ve bilimle tanışmasında Müslümanların katkısını vurgulamıştı.

Nizamülmülk’ün Nizamiye Medreseleri, Fatih Sultan Mehmet’in Sahn-ı Semen Medreseleri ile Kanuni Sultan Süleyman’ın Süleymaniye Medreseleri çok gelişmiş yükseköğretim kurumlarıydı.

Avrupa’da; Bologna, Oxford, Cambridge ve Paris üniversitelerinde ve daha sonra kurulan yüksekokullarda yüzyıllar boyunca sadece eğitim verildi. Avrupa’da ilk üniversiteler; kilise veya kralların kontrolündeydi ve eğitim ezbere dayanıyordu. Avrupa üniversitelerinde bilimsel araştırma yapmak yerine, Aristo’nun kitapları yüzyıllar boyunca öğrencilere ezberletildi. Aristo; bilimsel deneyler ve araştırmalar yapmaya gerek olmadığına, mantık yoluyla doğa kanunlarının açıklanabileceğine inanıyordu. Avrupa üniversiteleri kilisenin etkisiyle; yüzyıllar boyunca Dünya’nın evrenin merkezi olduğunu ve Güneş’in de Dünya’nın etrafında döndüğünü öğrencilere ezberletti. Bilimsel araştırmalar ise yok denecek kadar azdı. Avrupa’da veba salgınının çok sayıda ölüme neden olduğu dönemde, salgının tanrının gazabıyla veya gezegenlerin etkisiyle çıktığına inanılıyordu. Fransa Kralı IV. Philip, 1348’de Paris Üniversitesi Tıp Fakültesi’ne yazı yazarak vebanın nedenini sordu. Tıp Fakültesi’ndeki 49 akademisyen hazırladıkları raporu; Aristo’nun Meteora adlı teorisi ve Albertus Magnus’un gezegenlerle ilgili teorisine dayandırarak cevapladı. Paris Tıp Fakültesi’nin hazırladığı rapora; “20 Mart 1345’te Mars, Satürn ve Jüpiter gezegenleri aynı hizaya geldiği için veba salgınının çıktığı” yazılmıştı.

Aydınlanma Çağı öncesinde ve sırasında bazı önemli buluşlar yapıldı ancak bunlar üniversitelerin içinde veya üniversitelerin maddi desteğiyle yapılmadı. Bu buluşları yapanların çoğu üniversitelerde akademisyen değildi. N. Kepler, dünyanın güneş etrafında döndüğünü açıkladığı kitabını 1543’te bastırıldığı zaman Polonya’da rahiplik yapmaktaydı ve çalışmasının üniversitelerle ilgisi yoktu. İlk kez statik elektriği, deneysel çalışmalarla inceleyip 1603’te dünyanın elektrikle ilgili ilk bilimsel kitabını yazan Sir W. Gilbert, Kraliçe I. Elizabeth’in sarayında doktordu ve üniversitede çalışmıyordu. Sir Isaac Newton’un 1687’de bastırıldığı Philosophia Naturalis Principia Mathematica, dünyanın en önemli kitaplarından biri kabul ediliyor. Newton bu kitabında; evrensel kütle çekimi yasası ve hareketle ilgili üç önemli yasayı açıkladı. Newton, yeryüzündeki objelerin hareketleriyle uzaydaki objelerin aynı yasalara bağlı olduğunu gösterdi. Ayrıca kendi yasalarının, Kepler’in gezegenlerin hareket yasalarıyla uyumlu olduğunu da belirledi. Newton, tüm eserleriyle ilgili bilimsel çalışmalarını kendi evinde yaptı. Üniversiteye sadece ders vermek için giderdi.

Bilimsel çalışma yapan bilim insanları 1600’lerde, kendilerini eğitimsiz mucitlerden ayrı tutmak için bilim akademileri kurma kararı aldı. Dünyanın ilk bilim akademisi olan Leopoldina N. Akademie 1652’de Almanya’da kuruldu. Kısa süre sonra Royal Society 1660’da İngiltere’de kuruldu. Fransız Bilim Akademisi

olan Academie des Sciences'ın kuruluşu da 1666'da gerçekleşti. O dönemlerde bilimsel buluşlar, kitap yazarak bilim camiasına duyurulurdu. Bilim akademileri, bilimsel keşiflerin kısa sürede duyurulması için bilimsel makalelerin basıldığı dergiler çıkarmaya karar verdi. Dünyanın ilk bilimsel dergileri olan Journal des Scavans'ın Fransa'da ve Philosophical Transactions'ın İngiltere'de 1665'te yayımlanmasını bu akademiler başlattı.

Üniversitelerde eğitimin yanında bilimsel araştırmaların yapılmasına 1811 yılında Almanya öncülük etti

Üniversitelerde bilimsel araştırma yapılması gerektiği fikri önce Almanya'da ortaya atıldı. Wilhelm von Humboldt; kardeşi Alexander von Humboldt ile birlikte 1811'de Berlin Üniversitesi'ni bilimsel araştırmaların yapılacağı bir üniversite olması amacıyla kurdu. Üniversitenin "meslek okulu olmadığını" vurgulayarak öğrencilerin bilimsel çalışma ortamında eğitim almasını sağladı. Humboldt; üniversitedeki akademisyen ve öğrencilerin, eğitimle birlikte bilimsel araştırma yaparak bilgi üretmesini istedi. Humboldt; bilimsel araştırmaların siyasal, ekonomik ve dinsel etkilerden uzak tutularak tarafsız yapılması gerektiğini de açıkladı. Humboldt sayesinde Berlin Üniversitesi, dünyanın ilk araştırma üniversitesi olarak diğer üniversitelere örnek oluşturdu.

Dünyada ilk kez deneysel araştırmaların yapıldığı ve öğrencilerin de deney yaparak eğitim alabildiği laboratuvar, 1826'da Almanya'da Giessen Üniversitesi profesörlerinden J. von Liebig tarafından kampüs dışında kurulan kimya laboratuvarıdır. Üniversite yönetimi önce itiraz ettiği kimya laboratuvarlarının üniversite içinde yer almasına 1833'te izin verdi. Böylece Giessen Üniversitesi bilimsel araştırma ve eğitim laboratuvarlarına sahip olan ilk üniversite oldu. Deney ve gözleme dayalı bilimsel araştırmaların yapıldığı üniversitelerin sayısı zamanla arttı. ABD üniversiteleri, 1865'te İç Savaş sona erdikten sonra Alman modelini örnek alarak bilimsel araştırma yapmaya başladı. ABD'nin ilk araştırma üniversitesi 1876'da kurulan Johns Hopkins Üniversitesi idi. Kurucu rektör D. C. Gilman, Alman araştırma üniversite modelini örnek alarak eğitim ve bilimsel araştırmanın birlikte yürütülmesini sağladı. Araştırma bütçesi 2019'da 2,9 milyar dolar olan John Hopkins Üniversitesi URAP 2020-2021 dünya sıralamasında 6. sırada yer aldı. URAP dünya sıralamasında 1. Sırada yer alan Harvard Üniversitesi ABD'nin ilk üniversitesi olarak 1636'da kurulmuştu. Harvard'ın araştırma üniversitesine dönüştürülmesi 1933'te rektör olan J. Conant tarafından gerçekleştirildi. Kimya profesörü olan Conant, uzun süre bilimse çalışma açısından başarısız olan akademisyenlerin üniversiteden uzaklaştırılması fikrini ortaya atınca tepki çekti. Ancak bu fikir daha sonra "yayın yap ya da yok ol" sloganıyla ABD araştırma üniversitelerinde kabul gördü. Araştırma yaparak bilgi ve teknoloji üreten üniversitelerin, ülkelerinin ekonomisinin gelişmesini hızlandırdığı görülünce, araştırma üniversiteleri, tüm dünyada yaygınlaşmaya başladı. İlk dünya üniversite sıralaması 2003'te ortaya çıkınca ABD'nin araştırma üniversitelerinin en üst sıralarda olduğu görüldü. Sıralama kurumlarının sayıları artınca bazı ülkeler, kendi üniversitelerinin tüm sıralamalarda çok gerilerde kalması nedeniyle araştırma üniversiteleri kurma fikrini benimsemeye başladı. Araştırma üniversitelerine, performansları oranında ek bütçe ve kadro tahsis edilerek dünyanın en iyi üniversiteleri arasına girebilmeleri ve yüksek teknoloji ürünleri geliştirerek ülke ekonomisine katkı yapmaları hedeflendi.

İlk üniversite sıralaması İngiltere'de yapıldı

Ülke içindeki üniversiteleri kendi aralarında sıralama fikri İngiltere'de doğdu. İngiltere'de üniversite sayısı 10'a ulaştınca 1874'te üniversiteler arasında rekabet başladı ve hangi üniversitenin daha başarılı olduğu tartışılmaya başlandı. İngiltere'deki saygın bilim insanların başarısında, ailelerinin mi yoksa eğitim

kurumlarının mı daha etkili olduğunu ilk kez Sir F. Galton araştırdı. Galton, bu amaçla İngiltere'deki Kraliyet Akademisi (Royal Society) tarafından üye olarak seçilen 190 başarılı bilim insanının geçmişini inceledi. İncelenen bilim insanlarının 1/3'ü Oxford veya Cambridge mezunuydu. Galton'un bu çalışmasını açıkladığı kitabından etkilenen Alick H. Maclean, 1900'de benzeri bir yaklaşımla İngiliz üniversitelerini sıralamaya karar verdi. Maclean, ilk olarak İngiltere'deki en saygın insanların listesini yaptı. Ardından her üniversitede bu saygın insanlardan kaçının eğitim gördüğünü belirledi ve bu sayılara göre İngiliz üniversitelerini sıraladı. Dünyanın ilk üniversite sıralaması olan bu çalışmasını 1900'de "Where We Get Our Best Men" adlı kitabıyla açıkladı.

Galton ve Maclean'ın İngiltere için yaptığı çalışmalardan etkilenen Profesör J. M. Cattell, farklı bir yaklaşımla ABD üniversitelerini 1906'da sıraladı. ABD'deki başarılı 4 bin akademisyen arasında en başarılı bin akademisyeni seçen Maclean, onları başarı puanına göre sıraladı. Ardından her üniversitede bu akademisyenlerden kaçının görev yaptığını ve her akademisyenin puanını göz önüne alarak ABD üniversitelerini sıraladı. Daha sonra, ABD'de üniversite sıralaması yapan başka araştırmacılar farklı göstergeler kullandı. ABD'deki bu sıralama çalışmaları arasında 1983'ten itibaren her yıl sıralama yapan en önemli kurum, US News & World Report oldu. Ardından 2003'te dünyanın en iyi 500 üniversitesini açıklayan Çin'deki JiaoTong Üniversitesi, ilk dünya üniversite sıralaması yapan kurum (ARWU) oldu. Daha sonra dünya üniversitelerini sıralayan kurumların sayısı arttı, günümüzde biri URAP olmak üzere 11 tanınmış sıralama kurumu vardır. Bu raporda, Türk üniversitelerinin 11 dünya sıralamasındaki yerleri değerlendirilmektedir. Raporda ayrıca Türk Araştırma Üniversiteleri'nin 2013-2020 döneminde farklı dünya sıralamalarına göre durumlarının nasıl değiştiğini gösteren tablo ve grafiklere de yer verilmiştir.

Türk üniversitelerinin bilimsel yayınlar açısından genel durumu

Türk üniversitelerinin dünya sıralamalarındaki yerleri, maalesef tüm çabalara karşın 2020-2021 dünya sıralamalarında da arzu edilen düzeye ulaşamadığımızı göstermektedir. Bunun temel nedeni, etki değeri yüksek dergilerde yeterli sayıda bilimsel makalemizin olmayışıdır. Üniversitelerimizin bu sorunu, 1933 üniversite reformunun da temel nedenlerinden biriydi.

Türk akademisyenler, 1933 üniversite reformundan önce modern Avrupa üniversitelerindeki bilimsel buluşlardan uzak kalmıştı. ABD ve Avrupa üniversitelerinde ise Sanayi Devrimi ve Aydınlanma Çağı dönemlerinde bilimsel ve teknolojik çalışmalar hız kazanmıştı. Bu gelişmelerin etkisiyle ABD ve Avrupa üniversitelerindeki derslerin içeriği yeni bilimsel buluşlara paralel olarak yenilenmekteydi. Ülkemizdeki modern üniversitelerin ilk örneklerinden olan Darülfünun'daki akademisyenlerin çoğu bilimsel araştırma yapma alışkanlığı edinemedikleri için sadece ders vermeyi yeterli görmekteydi. Darülfünun'un 1933'te kapatılma nedenlerinden bazıları: Bilimsel araştırmaların yetersizliği, bilimsel yayınların yok denecek kadar az olması ve fakültelerdeki akademisyenler arasında ortak bilimsel çalışma yapılmamasıydı.

Cumhuriyet'in onuncu yılından itibaren üniversitelerimizin modern eğitim kurumları olması hedeflendi. Hitler döneminde sorun yaşadıkları için Avrupa'dan Türkiye'ye getirilen bilim insanları; İTÜ, İstanbul ve Ankara üniversitelerinde modern eğitim ve araştırma ortamları oluşturmak için çaba sarf etti. Maalesef tüm bu çabalara karşın üniversitelerimiz 80'li yıllara kadar çok az uluslararası bilimsel makale üretebildi. Türkiye kaynaklı makalelerin sayıları ilk kez 1980'lerin ikinci yarısında artmaya başladı. Makalelerimizin sayısı 2010'dan itibaren ise önemli ölçüde arttı. Ancak bu artışın nedeni çok sayıda akademisyenin etki değeri en düşük veya sıfır olan dergilerde makale yazmalarıydı. Bu nedenle, üniversitelerimizin yayınlarının aldığı atıf sayıları çok düştü. Atıf sayıları az olduğu için üniversitelerimizin yayın başına düşen atıf sayısı (CPP), ABD ve Avrupa üniversitelerinin çok altında kaldı.

Dünya sıralamalarında; makale sayısı, atıf sayısı, en fazla atıf alan ilk %1'lik ve ilk %10'luk dilimdeki makale sayısı ve yayın başına düşen atıf sayısı gibi göstergeler etkili olduğu için üniversitelerimiz 2020'de sıralamalarda yükselmedi. Çünkü; ARWU, NTU, CWTS (Leiden), SciMago ve URAP sıralamaları akademik performansa dayalı sayısal verileri kullanmaktadır. US News&World Report, RUR ve CWUR sıralamaları ağırlıklı olarak akademik performansa dayalı sayısal verileri kullanmaktadır. QS ve THE dünya sıralamaları ise anket ağırlıklı olmakla birlikte akademik performansa dayalı göstergeleri de vardır.

URAP'ın Türkiye ve dünya sıralamalarında, 1.000 ve daha fazla yazarlı makaleler değerlendirme dışında bırakılmaktadır. Bunun nedeni son yıllarda; yüksek enerji fiziği, tıp, biyokimya ve kimya gibi bazı bilim alanlarında çok yazarlı makale sayılarının giderek artmasıdır. Yüksek enerji fiziği alanındaki bir makalenin yazar sayısının 5.154 ve tıp alanındaki bir makalenin de yazar sayısının 5.575 oluşu bu sorunun ulaştığı boyutu göstermektedir. URAP Laboratuvarı, üniversite sıralamalarında yayın kalitesini öne çıkarmak amacıyla makale sayısı göstergesi için veri toplanırken Q4 grubu makaleleri "Makale göstergesinde" değerlendirme dışı bırakmaktadır (Doküman ve Atıf göstergelerinde bu filtre uygulanmamaktadır).

URAP Laboratuvarı teknik ekibi, her yıl üniversitelerimizin tüm dünya sıralamalarındaki yerlerini topluca görebilmeleri için raporlar hazırlamaktadır. URAP'ın bu raporunda, 203 üniversitemizin 2020 yılında 11 dünya sıralama sistemindeki durumları verilmektedir. Raporda ayrıca, 11 araştırma üniversitemiz ve 5 aday üniversitemizin 2013-2020 yılları arasında dünya sıralamalarındaki durumları da değerlendirilmektedir.

Etki değeri düşük dergilerle ilgili uygulamalarda dikkat edilmesi gereken noktalar

Bilindiği gibi InCites, dergileri etki değerine göre her bilim alanında Q1, Q2, Q3 ve Q4 olarak %25'lik dört gruba ayırdı. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, bazı dergilerin 2 veya 3 farklı alanı temsil etmesidir. Bir dergi; kimya, biyoloji ve tıp alanlarında makaleler yayımlıyor ise bu üç alanda da yer alabilir. Bu durumda aynı dergi kimya alanında Q3'te, biyoloji ve tıp alanında Q4'te olabilir. Üniversite sıralamalarında o dergideki makalelerin tümü otomatik olarak en üst dilimde yani (yukarıdaki örnekte) Q3 olarak sayılmaktadır. Bu gruplama akademisyenlerin bilimsel yayınlarını değerlendirmek için kullanılacak ise ilgili kişinin lehine olan değer kullanılması adil bir uygulama olur. Örneğin yukarıdaki örnekte, bir akademisyenin uzmanlığı tıp ise onun makalesinin Q4 grubu dergide değil Q3 grubu dergide yayımlanmış olarak değerlendirilmesi uygun bir tercih olur. Çünkü o makale üniversite sıralamasında Q3 grubunda bir makale olarak ilgili üniversitenin puanına eklenmektedir.

2020 yılı dünya sıralamalarında ilk 500' giren Türk üniversiteleri

Tablo 1'de görüleceği gibi 2020 yılı dünya genel sıralamalarından en az birinde ilk 500'e girebilen 9 üniversitemiz vardır.

Bu üniversitelerden Hacettepe Üniversitesi 3 sıralamada (URAP: 500, LEIDEN: 455 ve RUR: 378) ilk 500'de yer almıştır.

ODTÜ 3 sıralamada (RUR: 454, US NEWS: 453 ve WEBOMETRICS: 416) ilk 500'de yer almıştır.

Koç Üniversitesi 3 sıralamada (QS: 465, RUR: 448 ve THE: 450) ilk 500'de yer almıştır.

İki sıralamada ilk 500'e giren 4 üniversitemiz; İTÜ (RUR: 449 ve USNEWS: 486),

Boğaziçi Üniversitesi (RUR: 425 ve US NEWS: 197),

İ. D. Bilkent Üniversitesi (RUR: 385, SCIMAGO: 494) ve

İstanbul Üniversitesi (ARWU: 450, LEIDEN: 355) olmuştur.

Bir sıralamada ilk 500'e giren 2 üniversitemiz; Sabancı Üniversitesi (RUR: 344) ve Çankaya Üniversitesi (THE: 450) olmuştur.

Tablo 1. 2020 yılında İlk 500'e giren 9 Türk üniversitesi

	Üniversitesi	URAP	ARWU	CWUR	LEIDEN	NTU	QS	RUR	USNEWS	SCIMAGO	THE	WEBOMETRICS
1	Hacettepe Üniversitesi	500			455			378				
2	ODTÜ							454	453			416
3	Koç Üniversitesi						465	448			450	
4	İTÜ							449	486			
5	Boğaziçi Üniversitesi							425	197			
6	İ. D. Bilkent Üniversitesi							385		494		
7	İstanbul Üniversitesi		450		355							
8	Sabancı Üniversitesi							344				
9	Çankaya Üniversitesi										450	

Üniversitelerimiz, 10 yıl önce 2011 yılı dünya sıralamalarında oldukça başarılıydı ve ilk 500'e 10 üniversitemiz girebilmişti. Son 10 yılda üniversitelerimizin sıralamalarda yükselebilmek için gösterdiği yoğun çabalara rağmen geçtiğimiz yıl ilk 500'e girebilenlerin sayısı 8'e düşmüştü. Bu yıl sayı 9'a yükseldi.

1. İstanbul Ü. 2011'de 4 sıralamada ilk 500'deydi (URAP: 383; CWTS: 497; SciMago: 395; ARWU: 301-400). 2020'de ise 2 sıralamada ilk 500'e girebildi. URAP ve SciMago'da ilk 500'deki yerlerini de kaybetti.
2. ODTÜ 2011'de 4 sıralamada ilk 500'deydi (URAP: 495; LEIDEN: 375; THE: 276-300; Webometrics: 493). 2020'de ise 3 sıralamada ilk 500'e girebildi. URAP, LEIDEN ve SciMago'da ilk 500'deki yerlerini de kaybetti.
3. Hacettepe Ü. 2011'de 3 sıralamada ilk 500'deydi (URAP: 400; LEIDEN: 489; SciMago: 398). 2020'de yine 3 sıralamada ilk 500'e girebildi. Ancak SciMago'da ilk 500'deki yerini kaybetti.
4. İ. D. Bilkent Ü. 2011'de 2 sıralamada ilk 500'deydi (THE: 201-225; QS: 401-450). 2020'de yine 2 sıralamada ilk 500'e girdi. Ancak THE ve QS sıralamalarında ilk 500'deki yerlerini kaybetti.
5. İTÜ 2011'de 1 sıralamada ilk 500'deydi (THE: 276-300). 2020'de 2 sıralamada ilk 500'e girme başarısını gösterdi. Ancak THE sıralamasında ilk 500'deki yerini kaybetti.
6. Boğaziçi Ü. 2011'de 1 sıralamada ilk 500'deydi (THE: 301-350). 2020'de 2 sıralamada ilk 500'e girme başarısını gösterdi ve US News sıralamasında 197'inci olarak en yüksek sıraya çıktı. Ancak THE sıralamasında ilk 500'deki yerini kaybetti.
7. Sabancı Ü. 2011'de 1 sıralamada ilk 500'deydi (QS: 451-500). 2020'de yine 1 sıralamada ilk 500'e girdi. Ancak QS sıralamasında ilk 500'deki yerini kaybetti.

8. Ankara Ü. 2011'de 3 sıralamada ilk 500'deydi (URAP: 464; LEIDEN: 496; SciMago: 465). 2020'de ise hiçbir sıralamada ilk 500'e giremedi.
9. Gazi Ü. 2011'de 2 sıralamada ilk 500'deydi (LEIDEN 493; SciMago: 488). 2020'de ise hiçbir sıralamada ilk 500'e giremedi.
10. Ege Ü. 2011'de 2 sıralamada ilk 500'deydi (URAP: 486; SciMago: 467). 2020'de ise hiçbir sıralamada ilk 500'e giremedi.

Dünya sıralamalarında en fazla yer alan üniversitelerimiz

Tablo 2'de 11 dünya sıralamasından en az 7'sinde yer alan 23 Türk üniversitesinin dünyadaki yerleri verilmektedir. Hacettepe Ü., İstanbul Ü., İTÜ, ODTÜ ve Ankara Üniversitesi 11 dünya sıralamasının 11'inde de yer alma başarısını göstermişlerdir.

Ege Ü., Gazi Ü., İ.D. Bilkent Ü. ve Boğaziçi Ü. 11 dünya sıralamasından 10'unda yer alan üniversitelerimizdir. Dokuz Eylül, Koç ve Erciyes üniversiteleri 9 sıralamada yer alırken; Atatürk, Marmara, Yıldız Teknik, Çukurova ve Sabancı üniversiteleri de 8 sıralamada yer almışlardır. Selçuk, Akdeniz, Eskişehir Osmangazi, Gebze Teknik, Anadolu ve İzmir Yüksek Teknoloji üniversiteleri 7 sıralamada yer almışlardır. Tablo 2, üniversitelerin yer aldıkları sıralama sayısına göre dizilmiştir. Eşitlik durumunda üniversitelerin URAP 2019 Dünya Sıralamasındaki yerleri göz önüne alınmıştır (203 üniversitemizin 11 dünya sıralamasındaki durumu ekte bulunan Tablo 9'te ayrıntılı olarak verilmiştir).

Tablo 2. 2020 yılında 11 dünya sıralamasından en az 7'sinde yer alan 22 Türk Üniversitesi

	Üniversite	URAP	ARWU	CWUR	LEIDEN	NTU	QS	RUR	USNEWS	SCI MAGO	THE	WEBOMETRICS	Sıralama Sayısı
1	Hacettepe Üniversitesi	500	650	636	455	675	900	378	511	625	550	554	11
2	İstanbul Üniversitesi	632	450	644	355	625	900	536	714	626	900	702	11
3	İTÜ	725	650	678	533	675	775	449	486	664	900	552	11
4	ODTÜ	751	850	571	585	675	625	454	453	654	900	416	11
5	Ankara Üniversitesi	824	850	659	642	725	900	504	648	670	1001	706	11
6	Ege Üniversitesi	915	750	810	569		1001	695	1035	691	1001	974	10
7	Gazi Üniversitesi	924	950	826	612		1001	655	1078	701	1001	974	10
8	İ. D. Bilkent Üniversitesi	960	850	910	957		555	385	614	494	700	715	10
9	Boğaziçi Üniversitesi	1096		645	1074	575	675	425	197	662	700	565	10
10	Dokuz Eylül Üniversitesi	971	750	1127	711		1001		1148	733	1001	1018	9
11	Koç Üniversitesi	1021		1138	1031		465	448	733	660	450	835	9
12	Erciyes Üniversitesi	1101	950	1155	786			698	1372	712	1001	1332	9
13	Atatürk Üniversitesi	1052		1269	787			744	1288	714	1001	1029	8
14	Marmara Üniversitesi	1070	950	984	839				892	714	1001	1027	8

15	Yıldız Teknik Üniversitesi	1090		1034	771		1001		928	756	1001	1113	8
16	Çukurova Üniversitesi	1329		905	924	775			847	733	1001	1997	8
17	Sabancı Üniversitesi	1481		1501			525	344	901	688	550	1114	8
18	Selçuk Üniversitesi	1153		1313	964				1339	763	1001	1403	7
19	Akdeniz Üniversitesi	1356		1384	899				1410	711	1001	1504	7
20	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	1468		1708	1105				1480	756	1001	1389	7
21	Gebze Teknik Üniversitesi	1535		1852				587	1485	762	1001	1446	7
22	Anadolu Üniversitesi	1661		1610	1076				1311	757	1001	1843	7
23	İzmir Y. Teknoloji Ens.	1926		1146			1001		677	1001	557	1408	7

ABD, Çin ve Rus Araştırma üniversitelerinin durumu

A. ABD’de araştırma üniversiteleri

Araştırma üniversiteleri, gelişmiş ülkelerde, başarıları oranında ayrıcalıklar tanınan, saygın yüksek öğretim kurumları olarak diğer ülkelerin üniversitelerine örnek oluşturdu. İlk araştırma üniversiteleri; 1811’den itibaren Almanya’da kurulmuş olsa da daha sonra ABD’deki araştırma üniversiteleri, bilimsel araştırmalarının yanında yüksek teknoloji ürünleri üreterek ülkelerinin katma değeri yüksek ürünler ihraç etmesine önemli katkılar yaptı.

ABD’de araştırma üniversitelerinin bilimsel bir yaklaşımla belirlenmesi ve üniversitelerin farklı gruplara ayrılması 1970’te gerçekleşti. Carnegie Eğitimi Geliştirme Vakfı tarafından ABD üniversiteleri araştırma yapma kapasitelerine ve yıllık araştırma bütçelerine göre gruplandı. Araştırma üniversitesi olmak isteyen aday üniversitelerin; o yıl içinde en az 20 doktora mezunu (tıp hariç) vermiş olması ve o yıl için en az 5 milyon dolar araştırma bütçesine sahip olması gerekiyordu. Aday üniversitelerin; yayın, atıf, aldığı proje sayıları gibi çok sayıda akademik performans göstergelerinden aldığı puanlar yeterli bulunursa onay alabiliyorlar. Doktora programı zayıf olan üniversiteler bu sıralamaya alınmamaktadır. Belirli dönemlerde üniversitelerin performansı ölçülmekte ve yeni listeler açıklanmaktadır. Araştırma üniversitelerini belirleme yetkisi, 2014’te Indiana Üniversitesi Mezuniyet Sonrası Araştırma Merkezine devredildi. En son sıralamada; A) Çok Yoğun Araştırma Yapan Doktora Üniversiteleri (R1) grubunda 130 üniversite yer aldı. B) Yoğun Araştırma Yapan Doktora Üniversiteleri (R2) gurubunda ise 132 üniversite yer aldı.

B. Çin’de araştırma üniversiteleri

Çin hükümeti, araştırma üniversitelerine diğer ülkelere oranla çok yüksek genel bütçeler ve araştırma geliştirme için çok yüksek araştırma fonları ayırmaktadır. Çin, 2020 yılı için Ar-Ge payını milli gelirinin %2,5’i olan yaklaşık 365 milyar dolar (2,5 trilyon TL) olarak belirledi. Çin’in MIT’si olarak anılan Tsinghua Üniversitesi’nin 2020 yılı bütçesi ise satın alma gücü paritesine göre 4,63 milyar dolar (32,2 milyar TL) olarak belirlendi. Bu sayılar Çin üniversitelerinin dünya sıralamalarındaki hızlı yükselişinin tesadüf olmadığını göstermektedir.

Çin, uzun yıllar boyunca kişi başı milli geliri dünyada en düşük olan ülkeler arasındaydı. Çin’in ekonomik durumunun iyileşmesi, 1998’de 9 başarılı üniversitesini dünya standartlarında araştırma üniversitesi

olmak üzere belirlemesine paralel olarak arttı. Bu üniversiteler; Tsinghua, Shanghai Jiao Tong, Zhejiang, Peking, Fudan, U. of Sci. Tech. of China, Harbin Inst. of Technology, Nanjing ve Xi'an Jiaotong üniversiteleridir. Çin hükümeti bu üniversitelere çok yüksek araştırma bütçeleri verdi. Ayrıca, ABD ve Avrupa'nın en önde gelen üniversitelerinde görev yapan Çin asıllı başarılı akademisyenleri çok yüksek maaşlar vererek (kısa veya uzun süreli olarak) kendi araştırma üniversitelerinin kadrosuna aldı. Dünyaca tanınmış bilim insanları ile Çinli akademisyenlerin ortak bilimsel projeler yürütmesi için araştırma fonları ayırdı. Çin'de, bazı bilim alanlarında yeterli akademisyen yoksa o bilim alanında dünyanın en önde gelen akademisyenlerine çok yüksek ücretler ve sınırsız araştırma bütçeleri ayırarak Çin üniversitelerinin kadrosuna aldı. Etki değeri yüksek dergilerde yayın yapan akademisyenlere çok yüksek yayın teşvik primleri vermek için fon oluşturdu. Yüksek teknoloji araştırmaları yapabilmek için gereken araştırma cihaz ve malzemeleri satın alabilmeleri konusunda araştırma üniversitelerine sınırsız kaynak ayırdı. Bu ve benzeri devlet destekleri sayesinde bu dokuz üniversite dünya sıralamalarında hızla yükseldi. Tablo 3'te, Çin'in 1988'de belirlenen araştırma üniversitelerinin son 7 yıldaki üstün başarısı görülmektedir. Çin'in sadece bu dokuz üniversitesi değil yüzlerce üniversitesi URAP ve diğer dünya sıralamalarında çok yüksek hızlarla ilerlemektedir. Çin'in dünya bilim alanı sıralamasındaki başarılarından üç örnek aşağıda verilmiştir.

- Mühendislik bilim alanındaki URAP dünya sıralamasında ilk 10'a bu yıl hiçbir ABD üniversitesi giremedi. İlk 10 üniversitenin 8'i Çin ve 2'si Singapur üniversiteleridir.
- Havacılık ve Uzay bilim alanındaki URAP dünya sıralamasında bu yıl ilk 5 üniversiteden tümü Çin üniversiteleridir. İlk 10'da ABD üniversiteleri 7 ve 8. Sırada yer alabilmiştir.
- Metalurji Mühendisliği alanında URAP dünya sıralamasında ilk 10 üniversitenin 8'i Çin üniversitesidir. Diğer iki üniversiteden biri Japon diğeri ABD üniversitesidir.

Çin'in bilim ve teknoloji alanlarındaki atılımında, kurdukları teknoparklarla yüksek teknoloji ürünleri geliştiren araştırma üniversitelerinin katkısı oldukça yüksektir. Çin'in milli geliri 1998'de sadece 1,03 trilyon dolar iken bu rakam 14,2 kat artarak 2020'de 14,6 trilyon dolara yükseldi (Tablo 4)

Tablo 3. Çin'de 1998'de seçilen 9 araştırma üniversitesinin 2013-2014 ve 2020-2021 URAP dünya sıralamalarındaki durumu

	Üniversite	2013-2014 URAP Dünya Sıralaması	2020-2021 URAP Dünya Sıralaması
1	Tsinghua University	64	12
2	Shanghai Jiao Tong Univ.	68	18
3	Zhejiang University	56	20
4	Peking University	51	21
5	Fudan University	93	54
6	U. of Sci. Tech. of China	136	63
7	Harbin Inst. of Tech.	191	74
8	Nanjing University	121	73
9	Xi'an Jiaotong Univ.	221	70

Tablo 3'te görüleceği gibi Çin araştırma üniversiteleri 7 yıl içinde URAP dünya sıralamasında çok yüksek bir hızla yükselmiş tir. Tümü ilk 100'e girdiği gibi ilk dört üniversite ilk 10'a girmeye yaklaşmıştır.

Tablo 4. Çin'in milli gelirindeki artışın bazı ülkelerle karşılaştırılması

Ülke	1998 Milli gelir (ABD Doları)	2020 Mili gelir (ABD Doları)	Artış
Çin	1,03 trilyon	14,6 trilyon	14,2 kat
Hindistan	0,42 trilyon	2,8 trilyon	6,7 kat
Rusya	0,27 trilyon	1,25 trilyon	4,6 kat
Türkiye	0,28 trilyon	0,65 trilyon	2,3 kat
ABD	9,1 trilyon	20 trilyon	2,2 kat
Almanya	2,24 trilyon	3,8 trilyon	1,7 kat

C. Rusya'da araştırma üniversiteleri

Rus hükümeti 2013'te, 5-100 adlı proje ile 15 üniversiteyi araştırma üniversitesi olarak belirleyerek dünya sıralamalarında ilk 100'e 5 üniversite sokmayı hedeflemişti. Ardından 2015'te araştırma üniversitesi sayısını 21'e yükseltti ve bu amaçla milyonlarca dolar harcadı.

Ancak Rus üniversite yöneticileri, ABD ve Avrupa araştırma üniversitelerindeki yöneticilerin yönetim şeklini bilmedikleri ve çoğu o üniversiteleri görmediği için eski yöntemlerini değiştirmeden ilk 100'e girebileceklerini sanmışlardı.

Çin'in araştırma üniversitelerindeki yöneticilerin ise çoğu ABD veya Avrupa'nın en saygın üniversitelerinde doktora yapmış kişiler arasından seçilmektedir. O yöneticilerin bir bölümü; MIT, Harvard, Stanford, Cambridge veya Oxford gibi saygın üniversitelerin akademisyenlik de yapmıştır. Çin; son 30 yıldır ABD'ye eğitim almaları için en fazla öğrenci gönderen ülkedir. Çin araştırma üniversitelerindeki yöneticilerin çoğu, ABD ve Avrupa'daki en saygın araştırma üniversitelerinin araştırma alanında nasıl başarılı olduklarını yaşayarak öğrendikleri için benzeri yöntemleri Çin'de uygulayabilmişlerdir.

Ancak Rus hükümeti, uluslararası yayın ve patentlerin önemini bilmeyen, ABD ve Avrupa'nın araştırma üniversiteleriyle teması olmamış ve çoğu Rusça'dan başka dil konuşamayan üniversite yöneticilerinin reform yapamayacağını göremedi. Sonuç olarak Rus üniversiteleri; ABD, Avrupa ve Çin'in uyguladığı yöntemleri örnek alamadıkları için hiçbiri ilk 100'e giremedi.

Bu projenin başladığı 2013'te; Rus üniversitelerinden ilk 500'e sadece Lomonosov Moscow State Üniversitesi (140) girebiliyordu ve ilk 500'de başka Rus üniversitesi yoktu. Proje sonlandığında 2020 URAP dünya sıralamasında Lomonosov Moscow State Üniversitesi 230'uncu sıraya geriledi. Saint Petersburg State Üniversitesi ise ilk 500'e girebildi (Tablo 5). Novosibirsk State Üniversitesi geçen yıl ilk 500'e girebilmişti ancak bu yıl 510'uncu sıraya geriledi.

Tablo 5. Rusya'nın 5-100 projesindeki 21 araştırma üniversitesinden URAP 2020 dünya sıralamasında ilk 100'e girebilenler

	Üniversite	2013-2014 URAP Dünya Sıralaması	2020-2021 URAP Dünya Sıralaması
1	Lomonosov Moscow State Univ.	140	230
2	Saint Petersburg State Univ.	543	477

NOT: Novosibirsk State Üniversitesi geçen yıl ilk 500'e girebilmişti ancak bu yıl 510'uncu sıraya geriledi.

Araştırma ve aday araştırma üniversitelerimizin dünya sıralamalarındaki durumu

Ülkemizde araştırma üniversitelerinin belirlenmiş olması ve akademik performanslarına göre belirli aralıklarla aday araştırma üniversitelerinin araştırma üniversitesi statüsüne geçebilecek olması önemli bir gelişmedir. Akademik rekabet, başarıyı artıracığı için en başarılı üniversitelerimizin zamanla dünyanın en iyi üniversiteleri arasına girme şansı artacaktır. Bu yıl URAP Laboratuvarı tarafından, 11 araştırma ve 5 aday araştırma üniversitemizin 2013-2020 yılları arasında dünya sıralamalarındaki durumları incelendi.

Tablo 6'da görüldüğü gibi 16 araştırma ve aday araştırma üniversitemizden sadece 5 üniversitemiz 2020 yılı dünya sıralamalarında ilk 500'e girdi.

Bu üniversitelerimizden 3 sıralamada ilk 500'e girenler;

Hacettepe Üniversitesi (URAP: 500, LEIDEN: 455 ve RUR: 378) ve

ODTÜ (RUR: 454, USNEWS: 453 ve WEBOMETRICS: 416) oldu.

Dünya sıralamalarında ikişer sıralamada ilk 500'e giren üniversitelerimiz; İTÜ (RUR: 449, USNEWS: 486), Boğaziçi (RUR: 425 ve USNEWS: 197) ve İstanbul Üniversitesi (ARWU: 450 ve LEIDEN: 355) oldu.

Maalesef araştırma ve aday araştırma üniversitelerimizden 11'i, 2020 yılında 11 dünya sıralamasının hiçbirinde ilk 500'e giremedi.

Tablo 6. Araştırma ve aday araştırma üniversitelerinden 11 dünya sıralamasında 2020 yılında ilk 500'e girebilen 5 üniversitemiz

	Üniversite	URAP	ARWU	CWUR	LEIDEN	NTU	QS	RUR	USNEWS	SCIMAGO	THE	WEBOMET.
1	Hacettepe Ü.	500			455			378				
2	ODTÜ							454	453			416
3	İTÜ							449	486			
4	Boğaziçi Ü.							425	197			
5	İstanbul Ü.		450		355							

Not: 16 Araştırma veya aday araştırma üniversitemizden 11'i 2020 yılında ilk 500'e giremedi

Tablo 7. Araştırma ve aday araştırma üniversitelerimizin 2020 yılında 11 dünya sıralamasındaki durumu

	Üniversite	URAP	ARWU	CWUR	LEIDEN	NTU	QS	RUR	USNEWS	SCIMAGO	THE	WEBOMETRICS	Sıralama Sayısı
1	Hacettepe Ü.	500	650	636	455	675	900	378	511	625	550	554	11
2	İstanbul Ü.	632	450	644	355	625	900	536	714	626	900	702	11
3	İTÜ	725	650	678	533	675	775	449	486	664	900	552	11
4	ODTÜ	751	850	571	585	675	625	454	453	654	900	416	11
5	Ankara Ü.	824	850	659	642	725	900	504	648	670	1001	706	11
6	Boğaziçi Ü.	1096		645	1074	575	675	425	197	662	700	565	10
7	Ege Üniversitesi (A)	915	750	810	569		1001	695	1035	691	1001	974	10
8	Gazi Üniversitesi	924	950	826	612		1001	655	1078	701	1001	974	10
9	Erciyes Ü.	1101	950	1155	786			698	1372	712	1001	1332	9
10	Yıldız Tek. Ü. (A)	1090		1034	771		1001		928	756	1001	1113	8
11	Çukurova Ü. (A)	1329		905	924	775			847	733	1001	1997	8
12	Gebze Teknik Ü.	1535		1852				587	1485	762	1001	1446	7
13	Selçuk Ü. (A)	1153		1313	964				1339	763	1001	1403	7
14	İzmir Y. T. Enst.	1926		1146			1001		557	677	1001	1408	7
15	B. Uludağ Ü. (A)	1319		1331	1036				1436	734		1297	6
16	İstanbul Ü-CP.	1215							1378			11286	3

Tablo 7’de görüldüğü gibi sadece Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İTÜ ve ODTÜ 11 sıralamanın 11’inde de yer almış ve tümünde ilk 1000’e girmiştir. Ankara Üniversitesi; 11 sıralamanın 11’inde de yer almış ama 11 sıralamanın 10’unda ilk 1000’e girmiştir.

Boğaziçi Üniversitesi 11 sıralamanın 10’unda yer almış ve 11 sıralamanın 8’inde ilk 1000’e girmiş ancak 11 sıralamanın birinde yer alamamıştır. Ege Üniversitesi 11 sıralamanın 10’unda yer almış ve 11 sıralamanın 7’sinde ilk 1000’e girmiş ancak 11 sıralamanın birinde yer alamamıştır. Gazi Üniversitesi 11 sıralamanın 10’unda yer almış ve 11 sıralamanın 7’sinde ilk 1000’e girmiştir ancak 11 sıralamanın birinde yer alamamıştır.

Erciyes Üniversitesi 11 sıralamanın 9’unda yer almış ve 11 sıralamanın sadece 4’ünde ilk 1000’e girmiş olup 2 dünya sıralamasında yer alamamıştır.

Çukurova Üniversitesi 11 sıralamanın 8’sinde yer almış ve 11 sıralamanın sadece 5’inde ilk 1000’e girmiş olup 3 dünya sıralamasında yer alamamıştır. Yıldız Teknik Üniversitesi 11 sıralamanın 8’sinde yer almış ve 11 sıralamanın sadece 3’ünde ilk 1000’e girmiş olup 11 dünya sıralamasının 3’ünde yer alamamıştır.

Gebze Teknik Üniversitesi 11 sıralamanın 7’sinde yer almış ve 11 sıralamanın sadece 2’sinde ilk 1000’e girmiş olup 11 dünya sıralamasının 4’ünde yer alamamıştır. Selçuk Üniversitesi 11 sıralamanın 7’sinde yer almış ve 11 sıralamanın sadece 2’inde ilk 1000’e girmiş olup 11 dünya sıralamasının 4’ünde yer

alamamıştır. İzmir Teknoloji Enstitüsü 11 sıralamanın 7'sinde yer almış ve 11 sıralamanın sadece 2'sinde ilk 1000'e girmiş olup 11 dünya sıralamasının 4'ünde yer alamamıştır.

Bursa Uludağ Üniversitesi 11 sıralamanın 6'sında yer almış ve 11 sıralamanın sadece 1'inde ilk 1000'e girmiş olup 11 dünya sıralamasının 5'inde yer alamamıştır.

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa; 11 sıralamanın 3'ünde yer almış ve 11 sıralamanın hiçbirinde ilk 1000'e girememiş olup 11 dünya sıralamasının 8'inde yer alamamıştır.

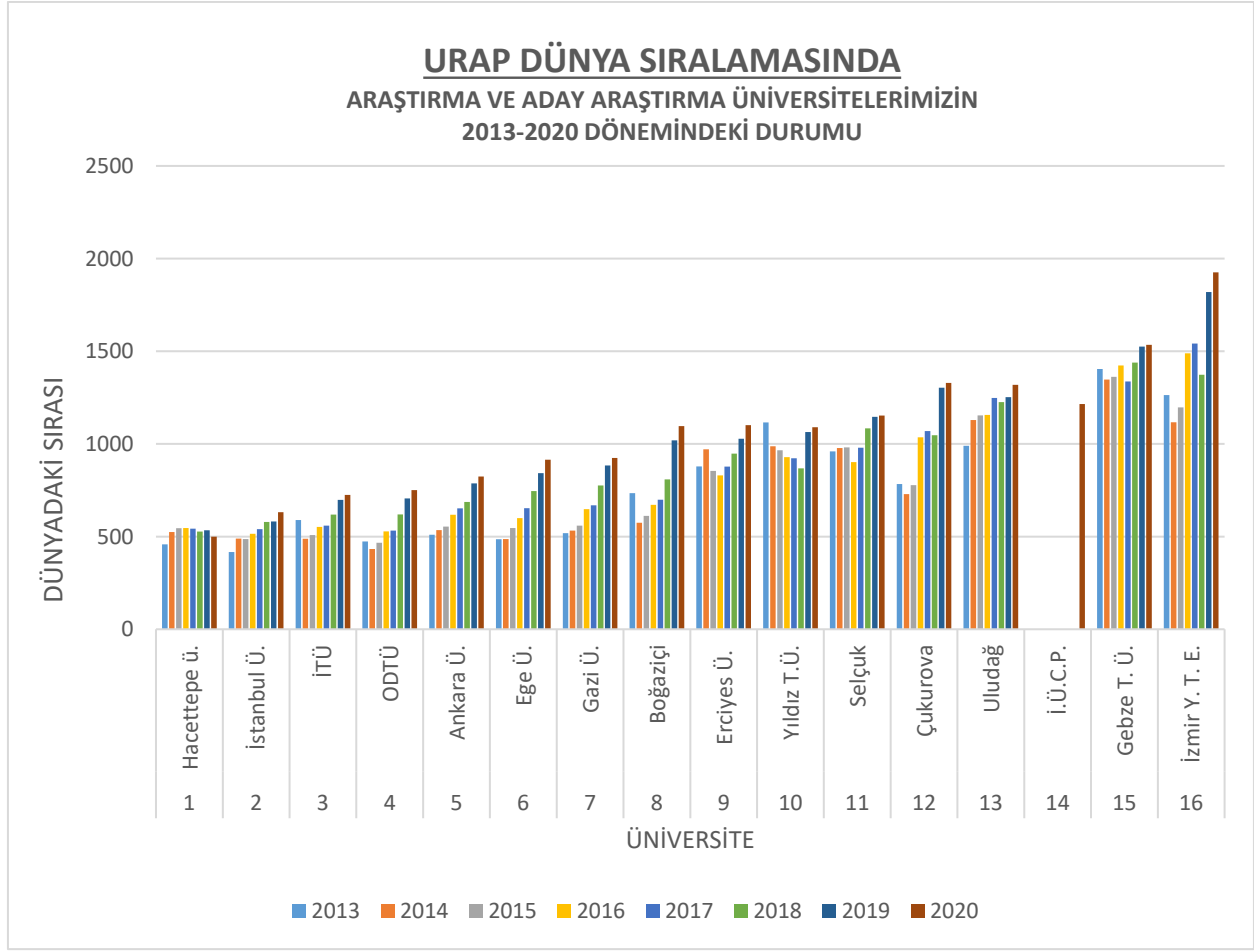
Tablo 8'de ve Şekil-1'de URAP dünya sıralamasında 2013-2020 döneminde araştırma ve aday araştırma üniversitemizin durumu verilmektedir.

Şekil-2'de bu üniversitelerimizin 2016-2020 döneminde USNEWS sıralamasındaki durumları verilmektedir. Şekil-3'te THE sıralamasında, Şekil-4'te QS sıralamasında ve Şekil-5'te LEIDEN sıralamasında 2013-2020 döneminde araştırma ve aday araştırma üniversitelerimizin dünyadaki durumlarındaki değişim verilmektedir.

Tablo 8. URAP Dünya Sıralamasında 16 araştırma ve aday araştırma üniversitemizin 2013-2020 dönemindeki durumu

	Üniversite	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Hacettepe Ü.	458	525	545	546	543	527	534	500
2	İstanbul Ü.	417	489	487	515	540	579	582	632
3	İTÜ	589	488	508	552	559	619	698	725
4	ODTÜ	474	433	467	528	532	620	706	751
5	Ankara Ü.	510	535	554	618	652	687	787	824
6	Ege Ü. (Aday)	486	487	546	600	653	746	842	915
7	Gazi Ü.	519	532	559	648	669	776	884	924
8	Boğaziçi	734	575	612	671	699	809	1019	1096
9	Erciyes Ü.	879	791	854	830	878	948	1028	1101
10	Yıldız T.Ü. (Aday)	1116	987	966	929	923	868	1064	1090
11	Selçuk Ü. (Aday)	960	978	981	902	980	1084	1146	1153
12	Çukurova (Aday)	784	729	778	1036	1069	1047	1303	1329
13	B. Uludağ (Aday)	990	1129	1154	1157	1248	1226	1252	1319
14	İ.Ü. Cerrahpaşa								1215
15	Gebze T. Ü.	1404	1347	1362	1423	1367	1439	1525	1535
16	İzmir Y.T.E.	1264	1117	1197	1489	1542	1373	1820	1926

Aşağıda yer alan Şekil-1'de, URAP dünya sıralamasında araştırma ve aday araştırma üniversitelerimizin 2013-2020 dönemindeki durumu verilmektedir.

Şekil-1 URAP Dünya Sıralamasında 16 araştırma ve aday araştırma üniversitemizin 2013-2020 dönemindeki durumu

1) URAP DÜNYA SIRALAMASI

Tablo 8 ve Şekil-1’de görüldüğü gibi 2013 URAP dünya sıralamasında; Hacettepe Üniversitesi 458’inci olmuş ve daha sonraki yıllarda 500-550 arasındaki sıralarda yer almış olup 2020’de ilk 500’e girebilen tek araştırma üniversitemiz olmuştur. Hacettepe 2013-2020 döneminde URAP sıralamasında konumunu en iyi koruyan üniversitemizdir.

İstanbul Üniversitesi, 2013-2015 yıllarında URAP sıralamasında üst üste 3 yıl boyunca ilk 500’e girmiş ancak 2016’dan itibaren gerileyerek 2020’de 632’nci olmuştur.

İTÜ, URAP sıralamasında ilk kez 2014’te ilk 500’e girmiş ancak daha sonra gerileyerek 2020’de 725’inci olmuştur.

ODTÜ, URAP sıralamasında 2013-2015 yılları arasında ilk 500’e girmiş ancak daha sonra gerileyerek 2020’de 751’inci olmuştur.

Ankara Üniversitesi, URAP sıralamasında 2013’te 510’uncu olmuş ve daha sonra gerileyerek 2020’de 824’üncü olmuştur.

Ege Üniversitesi, URAP sıralamasında 2013 ve 2014 yıllarında ilk 500'e girmiş ancak daha sonra gerileyerek 2020'de 915'inci olmuştur.

Gazi Üniversitesi, URAP sıralamasında 2013 yılında 519'uncu olmuş ancak daha sonra gerileyerek 2020'de 924'üncü olmuştur.

Boğaziçi Üniversitesi; URAP sıralamasında 2013'te 734'üncü, 2014'te ise 575'inci olmuş ancak daha sonra gerileyerek 2020'de 1096'ncı olmuştur.

Erciyes Üniversitesi; URAP sıralamasında 2013'te 879'uncu olmuş ancak daha sonra gerileyerek 2020'de 1101'inci olmuştur.

Benzer şekilde diğer araştırma ve aday araştırma üniversitelerimiz, URAP sıralamasında 2013'ten itibaren gerilemiş ve 2020'de ilk 1000'e girememişlerdir. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa ise yeni kurulduğu için URAP sıralamasına ilk kez 2020'de girmiş ve 1215'inci olmuştur.

2) US NEWS&WORLD REPORT DÜNYA SIRALAMASI

US NEWS dünya sıralamasında 2016-2020 döneminde; araştırma ve aday araştırma üniversitelerimizin durumları Şekil-2'de verilmiştir.

Şekil-2'de görüldüğü gibi Boğaziçi, ODTÜ ve İTÜ 2016-2020 döneminde US NEWS dünya sıralamasında 5 yıl boyunca ilk 500'e girmeyi başarmışlardır.

Boğaziçi Üniversitesi'nin US NEWS sıralamasında, 5 yıl içindeki konumu 166-234 arasında değişmiş olup Boğaziçi Üniversitesi bu sıralamada diğer üniversitelerimize göre konumu en iyi olan üniversitemiz olmuştur.

ODTÜ, 2016'da US NEWS sıralamasında 231'inci iken gerileyerek 2020'de 453'üncü olmuştur. Ancak konumunu en iyi koruyan ikinci üniversitemiz olarak 2020'de ilk 500'e giren üç üniversitemizden biri olmuştur.

İTÜ, 2016'da 257'nci iken gerileyerek 2020'de 486'ncı olmuştur. Ancak konumunu en iyi koruyan üçüncü üniversitemiz olarak 2020'de ilk 500'e giren üç üniversitemizden biri olmuştur.

Hacettepe Üniversitesi US NEWS sıralamasında son 5 yılda ilk 500'e girememiştir. Ancak 5 yıl içinde 511-606 arasında değişen sırası ile konumunu koruyan üniversitelerimizden biri olmuştur.

Ankara Üniversitesi, US NEWS sıralamasında 2016-2020 döneminde ilk 500'de yer alamamıştır ama 2016'da 557'nci olarak ilk 500'e yakın bir konuma sahip olmuştur. Ardından gerileyerek 2020'de 648'inci olmuştur.

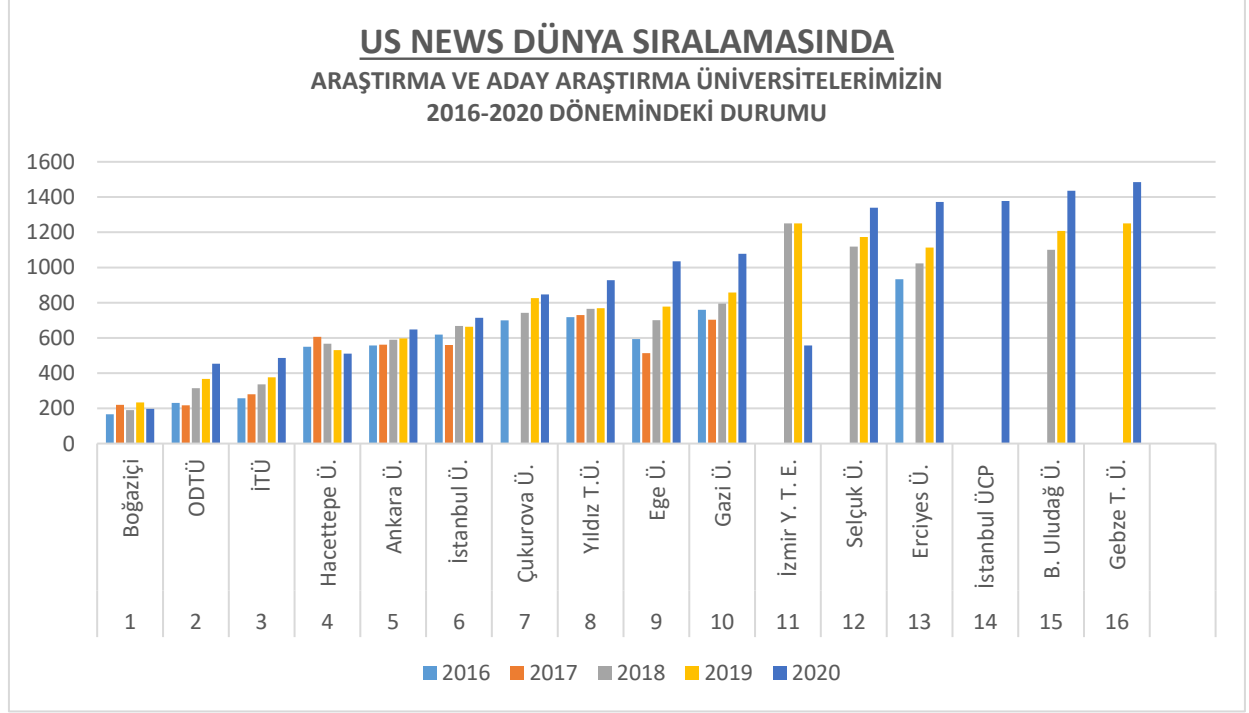
İstanbul Üniversitesi US NEWS dünya sıralamasında 2016-2020 döneminde ilk 500'e girememiştir. Bu sıralamada 2016'da 619'uncu iken daha sonra gerileyerek 2020'de 714'üncü olmuştur.

Çukurova Üniversitesi US NEWS sıralamasında 2016 yılında 700'üncü sırada iken gerileyerek 2020'de 847'nci olmuştur.

Yıldız Teknik Üniversitesi 2016'da 718'inci iken 2020'de 928'inci sıraya gerilemiştir.

Ege Üniversitesi son 5 yılda 593'üncülükten 1035'inci sıraya gerilemiştir.

Son 5 yılda; Gazi Üniversitesi 760'ıncılıktan 1078'inciliğe gerilemiştir. İzmir YTE ise 2016 ve 2017 yıllarında US NEWS sıralamasına giremezken 2018'de ve 2019'da 1250'nci olmasına karşın 2020'de 557'nciliğe yükselmiştir. Selçuk, Erciyes, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Bursa Uludağ ve Gebze Teknik üniversiteleri ise US NEWS sıralamasında 2020'de 1300'ün altına inememişlerdir.

Şekil-2 US NEWS Dünya Sıralamasında 16 araştırma ve aday araştırma üniversitemizin 2016-2020 dönemindeki durumu

3) THE DÜNYA SIRALAMASI

THE dünya sıralamasında 2013-2020 döneminde girebilen; 14 araştırma ve aday araştırma üniversitemizin durumu Şekil-3'te verilmiştir. Şekil-3'te görüldüğü gibi THE sıralamasında 2020'de ilk 500'e girebilen araştırma ve aday araştırma üniversitemiz yoktur. Boğaziçi Üniversitesi THE sıralamasında 2013'te 199'uncu ve 2014'te 139'uncu olduğu halde gerileyerek 2020'de 700'üncü olmuştur.

ODTÜ, THE sıralamasında 2013'te 212'nci ve 2014'te ise 85'inci olup ilk 100'e girdiği halde gerileyerek 2020'de 900'üncü olmuştur. Boğaziçi ve ODTÜ'nün bir yıl içinde yüzlerce sıra gerilemesi THE sıralamasında kullanılan yayın başına düşen atıf sayısı göstergesinin bu tür sıralamalara uygun olmayışı nedeniyledir. Bu dönemde başka hiçbir sıralamada bir yıl içinde yüzlerce sıra geriye düşen üniversite gözlenmemiştir. THE sıralamasında; Mısır ve Malezya üniversiteleri benzeri duruma düşmüştü.

İTÜ, THE sıralamasında 2013'te 212'nci ve 2014'te 165'inci iken 2020'de 900'üncülüğe gerileyerek Boğaziçi ve ODTÜ ile benzer bir sorun yaşadı.

Hacettepe Üniversitesi THE sıralamasında 2013-2017 döneminde her yıl 700'üncü olmuştur. Ardından 2020'de 550'nciliğe yükselmiştir.

İstanbul Üniversitesi THE sıralamasında, 2013-2016 döneminde her yıl 700'üncü olmuştur. Ardından gerileyerek 2020'de 900'üncü olmuştur.

Erciyes Üniversitesi 2015'te 700'üncü iken gerileyerek 2020'de 1001'inci olmuştur.

Gazi Üniversitesi 2006'da 801'inci iken gerileyerek 2020'de 1001'inci olmuştur.

Ankara Üniversitesi 2016'da 801'inci iken gerileyerek 2020'de 1001'inci olmuştur,

Gebze T. Üniversitesi 2017'de 700'üncü iken gerileyerek 2020'de 1001'inci olmuştur

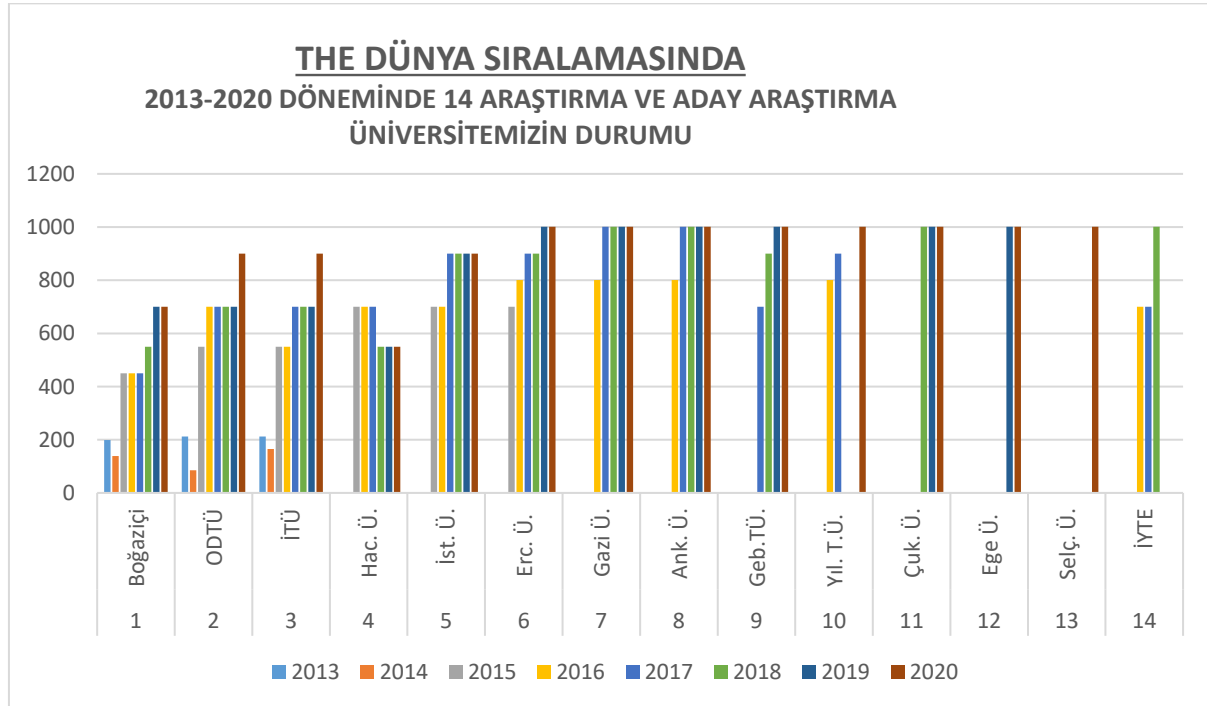
Yıldız T. Üniversitesi 2016'da 801'inci iken gerileyerek 2020'de 1001'inci olmuştur.

Çukurova Üniversitesi 2018-2020 döneminde 1001'inci olmuştur.

Ege Üniversitesi 2019-2020 döneminde 1001'inci olmuştur.

Selçuk Üniversitesi ilk kez 2020'de girdiği THE sıralamasında 1001'inci olmuştur.

İzmir Y. T. Enstitüsü 2017'de 700'üncü iken gerileyerek 2020'de 1001'inci olmuştur.

Şekil-3 THE Dünya Sıralamasında 14 araştırma ve aday araştırma üniversitemizin 2013-2020 dönemindeki durumu (2 üniversitemiz bu sıralamaya girememiştir.) (Not: 2017-2020 döneminde 1001'inci sırada görülen 9 üniversitemizin yeri THE tarafından 1001+ olarak açıklanmıştır.)

4) QS DÜNYA SIRALAMASI

QS dünya sıralamasında 2013-2020 döneminde; araştırma ve aday araştırma üniversitelerimizin durumları Şekil-4'te verilmiştir. Şekil-4'te görüldüğü gibi QS sıralamasında 2020 yılında ilk 500'e girebilen

araştırma ve aday araştırma üniversitemiz yoktur. Maalesef 16 araştırma ve aday araştırma üniversitemizden, QS dünya sıralamasına 2016-2020 döneminde 11 üniversitemiz girebilmiştir.

ODTÜ, QS sıralamasında 2013 yılında 435'inci olmuştu ancak daha sonra gerileyerek 2020'de 625'inci olmuştur.

Boğaziçi Üniversitesi, QS sıralamasında 2013'te 465'inci olmuştu ancak daha sonra gerileyerek 2020'de 675'inci olmuştur.

İTÜ, QS sıralamasında 2013'te 575'inci olmuştu ancak daha sonra gerileyerek 2020'de 775'inci olmuştur.

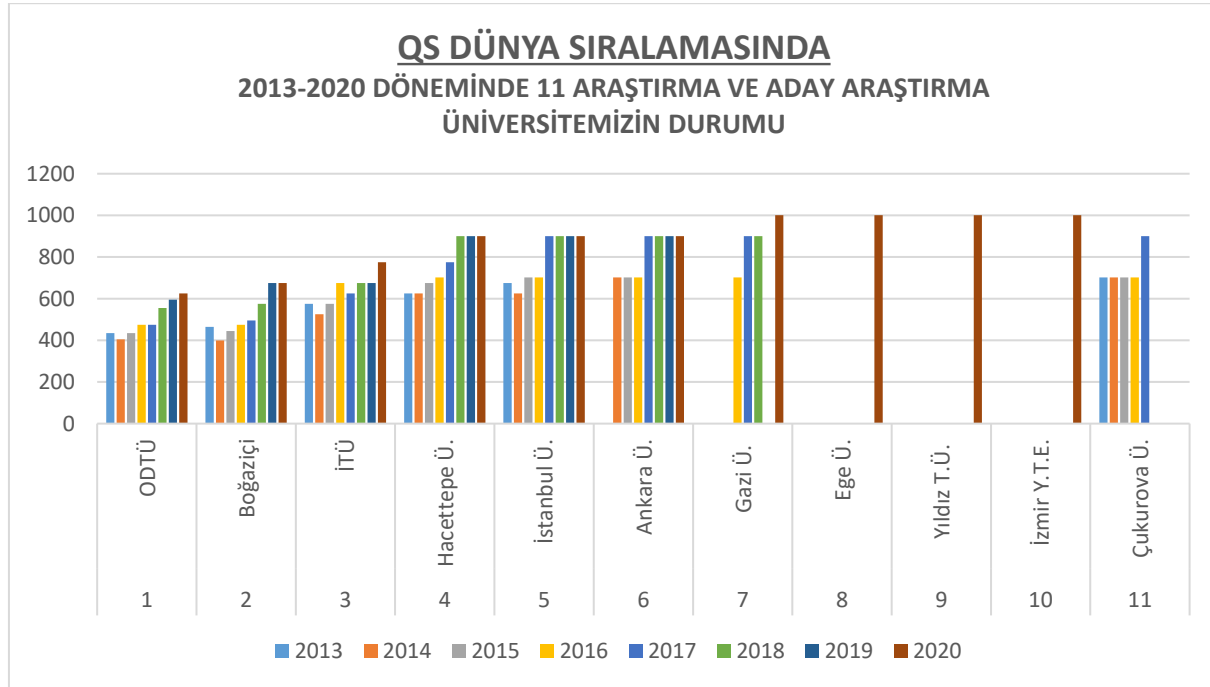
Hacettepe Üniversitesi, QS sıralamasında 2013'te 625'inci olmuştu ancak daha sonra gerileyerek 2020'de 900'üncü olmuştur.

İstanbul Üniversitesi, QS sıralamasında 2013'te 675'inci olmuştu ancak daha sonra gerileyerek 2020'de 900'üncü olmuştur.

Ankara Üniversitesi, QS sıralamasında 2014'te 702'nci iken daha sonra gerileyerek 900'üncü olmuştur.

Gazi üniversitesi, QS sıralamasında 2016'da 702'nci iken daha sonra gerileyerek 1001'inci olmuştur

Ege ve Yıldız Teknik üniversiteleri ile İzmir Y. T. Enstitüsü QS sıralamasına sadece 2020'de 1001'inci olarak girmişlerdir. Çukurova Üniversitesi 2013'te 702'inci iken 2019'da gerileyerek 900'üncü olmuş 2020'de ise sıralamaya girememiştir.

Şekil-4 QS Dünya Sıralamasında 2013-2020 döneminde yer alabilen 11 araştırma ve aday araştırma üniversitelerimizin durumu (5 araştırma (veya aday araştırma) üniversitemiz bu sıralamaya girememiştir.)

(Not: 2020 yılında 1000'inci sırada görülen 4 üniversitelerimizin yeri QS tarafından 1000+ olarak açıklanmıştır.)

5) LEIDEN DÜNYA SIRALAMASI

LEIDEN dünya sıralamasında 2013-2020 döneminde; araştırma ve aday araştırma üniversitelerimizin durumları Şekil-5'te verilmiştir.

LEIDEN dünya sıralamasına 2013-2020 döneminde 16 araştırma ve aday araştırma üniversitemizden sadece 10'u girebilmiş olup 6 üniversitemiz bu sıralamada yer alamamıştır.

İstanbul Üniversitesi, Leiden dünya sıralamasında 2013'te 496'nci iken gerileyerek 2015'te 737'nci olmuştu ama 2020'de ilerleyerek 355'inci olmuştur.

Hacettepe Üniversitesi, Leiden dünya sıralamasında 2013'te 490'inci iken gerileyerek 2014'te 714'üncü olmuştu ama 2020'de ilerleyerek 455'inciliğe yükselmiştir.

İTÜ, Leiden dünya sıralamasında 2013'te 501'inci iken daha sonra gerileyerek 2020'de 533'üncü olmuştur.

ODTÜ, Leiden dünya sıralamasında 2013'te 418'inci olmuştu ancak daha sonra gerileyerek 2014'te 2020'de 585'inci olmuştur.

Gazi Üniversitesi; Leiden dünya sıralamasında 2013'te 486'nci olmuştu ancak daha sonra gerileyerek 2020'de 612'nci olmuştur.

Ege Üniversitesi; Leiden dünya sıralamasında 2013'te 474'üncü olmuştu ardından gerileyerek 2020'de 569'uncu oldu.

Ankara Üniversitesi; Leiden dünya sıralamasında 2013'te 500'üncü olmuştu ancak daha sonra gerileyerek 2020'de 642'nci olmuştur.

Erciyes Üniversitesi; Leiden dünya sıralamasında 2013'te 581'inci olmuştu ancak daha sonra gerileyerek 2020'de 786'nci olmuştur.

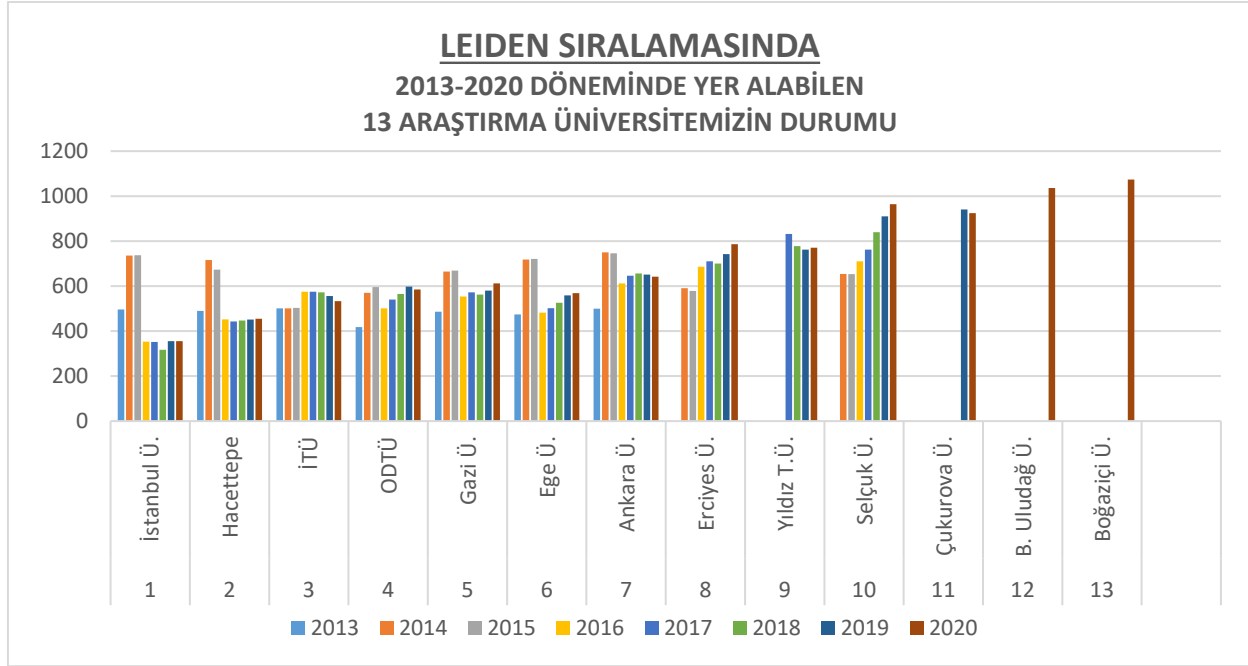
Yıldız Teknik Üniversitesi; Leiden dünya sıralamasında 2017'de 832'nci idi ardından ilerleyerek 2020'de 771'inci olmuştur.

Selçuk Üniversitesi; Leiden dünya sıralamasında 2014'te 654'üncü idi. Ardından gerileyerek 2020'de 964'üncü olmuştur.

Çukurova Üniversitesi; Leiden sıralamasına ilk kez 2019'da 941'inci olarak girmiş ve ardından 2020'de 924'üncü olmuştur.

B. Uludağ Üniversitesi Leiden sıralamasına ilk kez 2020'de 1036'nci olarak girmiştir.

Boğaziçi Üniversitesi Leiden sıralamasına ilk kez 2020'de 1074'üncü olarak girmiştir.

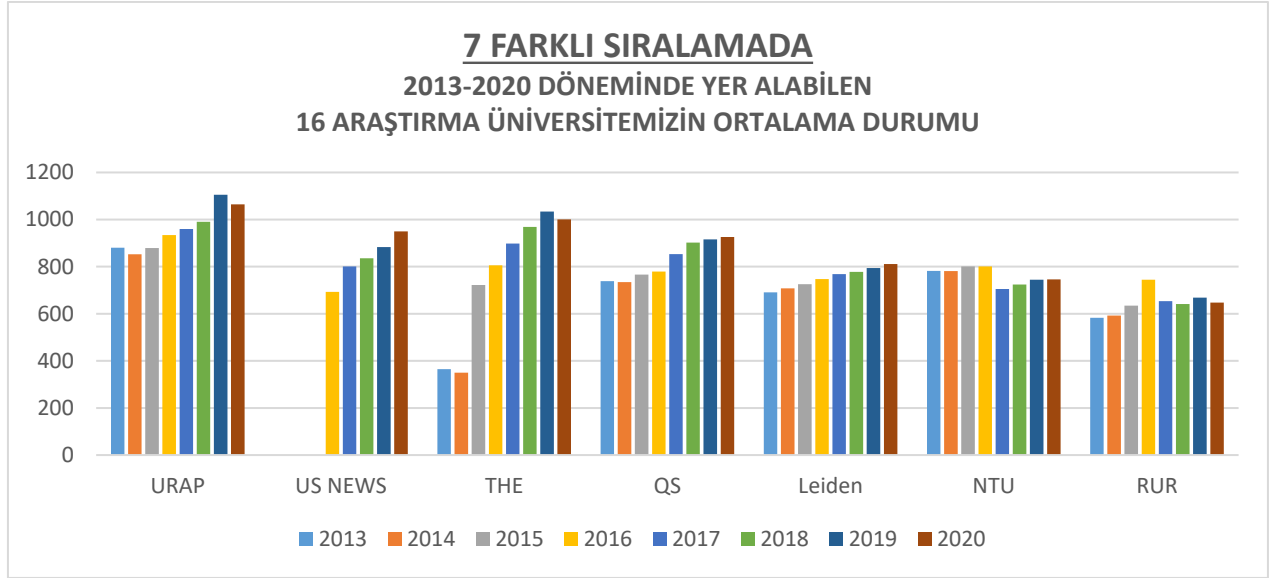
Şekil-5 LEIDEN Dünya Sıralamasında 2013-2020 döneminde yer alabilen 13 araştırma ve aday araştırma üniversitelerimizin durumu (3 araştırma (veya aday araştırma) üniversitemiz bu sıralamaya girememiştir.)

6) URAP, US NEWS, THE, QS, LEIDEN, NTU, RUR DÜNYA SIRALAMALARI

URAP, US NEWS, THE, QS, LEIDEN, NTU, RUR Dünya Sıralamalarında 2013-2020 döneminde yer alan 16 araştırma ve aday araştırma üniversitelerimizin ortalama durumu Şekil-6'da verilmiştir.

Grafik oluşturulurken 16 üniversitemizin her bir sıralama sistemindeki sıralaması kendi yılı içindeki tüm üniversitelerimizin ortalama değerleri alınarak belirlenmiştir.

Sözü edilen 7 farklı sıralama sisteminde 16 üniversitemizin ortalama durumuna bakıldığında üniversitelerimizin yerlerinin ortalama değerlerinde bir gerileme olduğu görülmektedir.

Şekil-6 URAP, US NEWS, THE, QS, LEIDEN, NTU, RUR Dünya Sıralamalarında 2013-2020 döneminde yer alan 16 araştırma ve aday araştırma üniversitelerimizin ortalama durumu

(Not: Grafikler oluşturulurken; sıralamaya giremeyen üniversitelere, sıralamaya giremedikleri yıllar için o sıralamaya giren en son üniversitenin sıralamasının üzerine +1 eklenerek bir sıralama değeri verilmiştir.)

Tablo ve grafiklerde görüleceği gibi araştırma ve aday araştırma üniversitelerimiz; önde gelen dünya sıralamalarında, birkaç üniversite dışında genellikle gerilemişlerdir.

Maalesef 16 araştırma ve aday araştırma üniversitemizden; 6'sının QS sıralamasında, 3'ünün Leiden sıralamasında ve 2'sinin THE sıralamasında 2013-2020 döneminde hiç yer alamamış olması üzücü bir gelişme olmuştur.

Ancak bu sorunlar çözülemez değildir. Bu raporun amacı, üniversitelerimizin kendi durumlarını görüp çözümler bulmaları için eskisinden daha fazla çaba göstermeleri ve farklı yöntemler üreterek başarıya ulaşmalarına yardımcı olmaktır.

Sonuç

Üniversitelerimiz, dünya sıralamalarında en üst sıralara yükselmek için yoğun çaba harcamaktadır. Ancak tüm bu çabalara karşın üniversitelerimizin dünyadaki yerleri arzu edilen düzeyde yükselmemekte ve genellikle gerilemektedir. Bunun temel nedeni etki değeri yüksek dergilerdeki bilimsel makale sayılarımızın gereken hızlarda artırılamayışı ve etki değeri en düşük olan Q4 grubu dergilerdeki makale azaltılamayışıdır. Yayın ve atıf sayıları incelendiğinde üniversitelerimizin genellikle yayın ve atıflarının her yıl az da olsa arttığı görülmektedir. Ancak, yayın ve atıf sayılarındaki artış hızımız, dünya ortalamasının altında kalmaktadır. Özellikle Çin üniversiteleri, etki değeri yüksek dergilerdeki yayın sayılarını dünya ortalamasının çok üstündeki hızlarda artırdığı için dünya sıralamalarında tüm ülkelerden daha hızlı yükselmektedir. Bu nedenle üniversitelerimizin yayın ve atıf sayılarını artırmak için çok daha fazla çaba sarf etmesi gerekmektedir.

Raporda görüleceği gibi dünya sıralamalarında en üst sıralara yükselmek kolay olmamaktadır. Rusya örneğinde olduğu gibi tüm çabalarına karşın Rus araştırma üniversiteleri, hedefledikleri ilk 100'e

giremedikleri gibi ilk 500'e sadece ikisi girebilmiştir. Bunun nedenlerinden biri Rus akademisyenlerin çoğunun etki değeri en düşük dergilere yönelmesidir. Diğer neden ise yayın ve atıf sayılarını Çin gibi çok yüksek hızlarda artıramayışlarıdır. Raporla açıkça görüleceği gibi Çin'in bilim ve teknolojiye verdiği desteklerin artış hızına hiçbir ülke yetişememektedir. Çin, Ar-Ge bütçesini tüm ülkelerden daha hızlı artırarak başarıya ulaştı.

Çin'in 2020'de Ar-Ge için ayırdığı bütçe, çok sayıda ülkenin yıllık milli gelirinden çok daha fazladır. Bu çabalar sonucunda Çin'in araştırma üniversiteleri; başta mühendislik, uzay ve havacılık ile metalürji gibi çok sayıda bilim alanında dünya birincisi olarak ABD üniversitelerinin gerilere düşmesine neden oldu. Çin'in yıllarca sabırla ve yılmadan çalışması sonucunda, Çin üniversitelerinin dünyanın en iyileri arasına girme hedefi gerçekleşti. Bu nedenle bizim araştırma üniversitelerimiz; morallerini bozmadan sabırla yayınlarının sayı ve kalitesini artırarak, yeni laboratuvarlar kurarak ve yurt dışındaki yetenekli araştırmacıları kadrolarına katarak başarıya ulaşabilir.

Ülkemizde araştırma üniversitesi kavramının kabul görmesi, üniversite yöneticilerinin ve akademisyenlerin bu konuda büyük çaba harcaması başarıya ulaşma şansımızı artırmaktadır. Ancak bu konuda başarıya ulaşmak sanıldığı kadar kolay değildir, çünkü dünyadaki 20 bin üniversite ile yarışılmaktadır. Bunlardan sadece 100 tanesi ilk 100'e girmektedir ve geriye kalan 19.900 üniversite arasından her yıl en çok çaba gösteren 1-2'sinin o listeye girme şansı olmaktadır. Bunu başarmak çok zordur ama imkânsız da değildir. Çin bunu başardıysa bizim üniversitelerimiz de bir gün elbette başaracaktır.

URAP'ın amacı, gerçekleri birlikte görüp hedefe ulaşmak için elbirliğiyle ve ortak akıl ile başarıya giden yolları aramaktır. URAP Laboratuvarı, resmin sadece iyi yanlarını öne çıkartıp diğer gerçekleri görmezden gelmenin ülkemize ve üniversitelerimize zarar vereceğinin bilincinde olarak bu raporu hazırlamıştır. Tıp mensuplarının sıkça dile getirdiği "teşhis tedavinin yarısıdır" gerçeği doğrultusunda hareket etmemiz gerekmektedir. Dünya sıralamalarındaki durumumuzu net olarak bilmekteyiz. Bundan sonra neler yapılması gerektiğini her üniversitemiz, kendi kapasitesi ve yeteneklerine uygun şekilde belirlemelidir.

Raporun başında vurgulandığı gibi araştırma üniversitesi kavramı oldukça yeni olmakla beraber ilk bilimsel dergiler Avrupa'da 1665'te çıkartılmaya başlanmıştır. Ülkemizde ise bilimsel araştırma yapıp uluslararası dergilerde yayınlamanın önemi, gelişmiş ülkelerden çok sonra anlaşıldı ve 1980'lerin ikinci yarısından itibaren yayın sayılarımız artmaya başladı. Bu gecikmeye karşın modern Türk üniversiteleri bu konuya çok hızlı uyum sağladı.

Üniversitelerimiz arzu ettikleri kadar sıralamalarda yükselme de bazı üniversitelerimiz bu yıl da dünya sıralamalarında ilk 500'de yer alabilmiştir. Bu üniversitelerimizden; Hacettepe Üniversitesi 3 sıralamada (URAP: 500, LEIDEN: 455 ve RUR: 378) ilk 500'de yer almıştır. ODTÜ 3 sıralamada (RUR: 454, US NEWS: 453 ve WEBOMETRICS: 416) ilk 500'de yer almıştır. Koç Üniversitesi 3 sıralamada (QS: 465, RUR: 448 ve THE: 450) ilk 500'de yer almıştır. İki sıralamada ilk 500'e giren 4 üniversitemiz; İTÜ (RUR: 449 ve USNEWS: 486), Boğaziçi Üniversitesi (RUR: 425 ve US NEWS: 197), İ. D. Bilkent Üniversitesi (RUR: 385, SCIMAGO: 494) ve İstanbul Üniversitesi (ARWU: 450, LEIDEN: 355) olmuştur. Birer sıralamada ilk 500'e giren üniversitelerimiz; Sabancı (RUR: 344) ve Çankaya (THE:450) üniversiteleridir. Dünya sıralamalarında 2020 yılında, bu 9 üniversitemizin en az bir sıralamada ilk 500'e girmesi ülkemiz açısından azımsanmayacak bir başarıdır.

Ancak, ilk 500'de yer alan üniversitelerin zamanla bir üst sıralaya yükselebilmesi için 11 sıralamanın en az 6-7'sinde ilk 500'de yer alması gerekir. Maalesef henüz böyle bir üniversitemiz yok. En az 6-7 sıralamada ilk 400'de yer alan üniversitelerin ilk 300'e çıkma şansı artar. En az 6-7 sıralamada ilk 300'e giren üniversitelerin ise ilk 200'e girme şansı çok yüksektir ve ilk 100'e girmeye en yakın üniversitelerdir. Dünya sıralamalarında ilk 100'de yer alan üniversiteler, daha önce tüm dünya sıralamalarında ilk 500'de yer almış olan üniversitelerdir. Bu nedenle ilk 500'e giren üniversitelerimizin bunu yeterli görmeyip diğer sıralamalarda da ilk 500'e girebilmek için çaba göstererek daha üst sıralara yükselme şanslarını artırmalarını dileriz. Henüz ilk 500'e giremeyen üniversitelerimizin de yayın ve atıflarının sayı ve kalitesini artırıp ilk 500'e girebilmek için yeni çözümler üretmelerini dileriz.

Dünya genel sıralamalarında 2020 yılında yer alan 203 Türk üniversitesinin durumu Tablo 9'da verilmektedir. Tablo 9'da eşitlik durumunda üniversitelerin URAP 2019 Dünya Sıralamasındaki yerleri göz önüne alınmıştır. Dünya üniversite sıralaması yapan 11 sıralama kurumunun 11'inde de yer alan 5 üniversitemiz, 10 sıralamada yer alan 4 üniversitemiz, 9 sıralamada yer alan 3 üniversitemiz, 8 sıralamada yer alan 5 üniversitemiz ve 7 sıralamada yer alan 6 üniversitemiz vardır. Dünya sıralamalarından 6'sında yer alan 10, 5 sıralamada yer alan 12, 4 sıralamada yer alan 17, 3 sıralamada yer alan 41 ve 2 sıralamada yer alan 21 üniversitemiz vardır.

Sadece bir sıralamaya (Webometrics) girebilen üniversitelerimizin sayısı bu yıl 79 olmuştur. Bu 79 üniversitemizin bilimsel yayın ve atıf sayıları maalesef çok azdır. Dünya sıralamalarında yer alabilmek için bu 79 üniversitemizin atama ve yükselme kriterlerine, InCites veya Scopus gibi endeksleme kurumlarınca taranan dergilerde yayın yapmış olmayı önkoşul olarak eklemesi yararlı olur. Üniversitelerdeki farklı bölümlerde farklı yayın üretme hızı olması normaldir. Bu nedenle üniversite yönetimlerinin; önce her bölümdeki Profesör, Doçent ve Dr. Öğretim Üyelerinin endeks kurumlarınca taranan dergilerdeki makale sayılarını derleyip her unvan kademesi için ortalama yayın sayısını bulması yararlı olur. Atanmak veya terfi etmek isteyen adayların, kendi bölümlerinde ilgili unvan kademesindeki akademisyenlerin yayın ortalamasından bir fazla yayın yapmış olması önkoşul olarak istenebilir. Bu yöntem sayesinde her bölümün yayın sayısı birkaç yıl içinde artmaya başlar. Örneğin Fizik veya Kimya Bölümü'nde profesör olmak için en az 15 makale istenen bir üniversitede, Sosyoloji veya Felsefe bölümlerinde profesör olmak için 4 veya 5 makale yeterli olabilir. Benzeri önkoşul atıf sayıları için de kullanılabilir. Yeni kurulan üniversitelerde ise atanacak akademisyenlerin yayın ve atıf sayıları için konulacak önkoşullar, üniversitenin hedeflerine uygun şekilde belirlenebilir.

ABD'deki Araştırma Üniversiteleri'ne akademisyen alınacağı zaman adayların; yayın ve atıf sayılarının kendi alanlarındaki en iyi akademisyenlerin yayın ve atıf sayılarına yakın olmasına özen gösterilmektedir.

Üniversitelerimizin bilimsel makale sayısı 2010'dan bu yana sürekli arttı. Ancak bu artış sırasında, etki değeri en yüksek dergilerde çıkan makalelerin sayısı artırılmadığı için ilk 500'deki ve ilk 1.000'deki üniversitelerimizin sayısı maalesef azalmaktadır. Üniversite yöneticilerimizin öğretim üyelerini etki değeri yüksek dergilere yöneltmek için gösterdikleri çabalar çok yararlı olmaktadır. Yöneticilerin bu çabalarının etkileri zamanla hissedilecektir. URAP ekibi olarak, üniversitelerimizin bilimsel yayınlarının sayı ve kalitesini en kısa sürede artıracaklarına ve dünyanın en iyi üniversiteleri arasında yer alabileceklerine inanıyoruz.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Enformatik Enstitüsü URAP (University Ranking by Academic Performance) Laboratuvarı'nda yürütülen tüm çalışmalarımız Teknik Kurul ve Danışma Kurulunun ortak ürünüdür. Teknik Kurulumuzda görev yapan Prof. Dr. Nazife Baykal, Prof. Dr. Canan Çilingir, Prof. Dr. Ayşen Akkaya, Doç. Dr. Cengiz Acartürk, Dr. Öğr. Üyesi Murat Perit Çakır, Oğuzhan Alaşehir, Buket Aran, Murat Koçak, Fatih Ömrüuzun, İlker Koç, Çağatay Taşcı, Ece Çağlayan, Melike Çağlayan, Berna Tuncer'e, Enformatik Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Deniz Zeyrek Bozşahin'e, Danışma Kurulumuzda yer alan Prof. Dr. Nusret Aras, Prof. Dr. Engin Ataç, Prof. Dr. Ülkü Bayındır ve Prof. Dr. Attila Aşkar'a teşekkür ederiz.

Bu raporun ülkemizdeki yükseköğretim kurumları, akademisyenler ve öğrencilerimiz için yararlı olmasını dileriz.

Prof. Dr. Ural Akbulut
URAP Koordinatörü

Ek: Tablo 9. 2020 yılında 11 dünya sıralamasından en az birinde yer alan 203 Türk üniversitesinin durumu

Tablo 9. 2020 yılında 11 dünya sıralamasında yer alan 203 Türk üniversitesinin durumu

	Üniversite	URAP	ARWU	CWUR	LEIDEN	NTU	QS	RUR	SCIMAGO	THE	USNEWS	WEBOMETRICS	Sıralama Sayısı
1	Hacettepe Ü.	500	650	636	455	675	900	378	625	550	511	554	11
2	İstanbul Ü.	632	450	644	355	625	900	536	626	900	714	702	11
3	İTÜ	725	650	678	533	675	775	449	664	900	486	552	11
4	ODTÜ	751	850	571	585	675	625	454	654	900	453	416	11
5	Ankara Ü.	824	850	659	642	725	900	504	670	1001	648	706	11
6	Ege Ü.	915	750	810	569		1001	695	691	1001	1035	974	10
7	Gazi Ü.	924	950	826	612		1001	655	701	1001	1078	974	10
8	İ. D. Bilkent Ü.	960	850	910	957		555	385	494	700	614	715	10
9	Boğaziçi Ü.	1096		645	1074	575	675	425	662	700	197	565	10
10	Dokuz Eylül Ü.	971	750	1127	711		1001		733	1001	1148	1018	9
11	Koç Ü.	1021		1138	1031		465	448	660	450	733	835	9
12	Erciyes Ü.	1101	950	1155	786			698	712	1001	1372	1332	9
13	Atatürk Ü.	1052		1269	787			744	714	1001	1288	1029	8
14	Marmara Ü.	1070	950	984	839				714	1001	892	1027	8
15	Yıldız Teknik Ü.	1090		1034	771		1001		756	1001	928	1113	8
16	Çukurova Ü.	1329		905	924	775			733	1001	847	1997	8
17	Sabancı Ü.	1481		1501			525	344	688	550	901	1114	8
18	Selçuk Ü.	1153		1313	964				763	1001	1339	1403	7
19	Akdeniz Ü.	1356		1384	899				711	1001	1410	1504	7
20	Eskişehir Osmangazi Ü.	1468		1708	1105				756	1001	1480	1389	7
21	Gebze Teknik Ü.	1535		1852				587	762	1001	1485	1446	7
22	Anadolu Ü.	1661		1610	1076				757	1001	1311	1843	7

23	İzmir Yüksek Teknoloji Ens.	1926		1146			1001		677	1001	557	1408	7
24	Karadeniz T. Ü.	1187		1373	869				760		1321	1434	6
25	Fırat Ü.	1200		1464	975				735		1372	1365	6
26	Uludağ Ü.	1319		1331	1036				734		1436	1297	6
27	Samsun Ondokuz Mayıs Ü.	1532		1578	989				759	1001		1434	6
28	Sakarya Ü.	1558		1751	941				742	1001		1463	6
29	Süleyman Demirel Ü.	1582		1214	953				758	1001		1634	6
30	Gaziantep Ü.	1655		1054					754	1001	874	1352	6
31	Tokat Gaziosmanpaşa Ü.	1996		1116					770	1001	1065	1853	6
32	Başkent Ü.	2001		1775	1048				768	1001		1876	6
33	TOBB Ü.	2298		1202			604		755	1001		1394	6
34	Kocaeli Ü.	1632		1488	1107				772			1829	5
35	Van Yüzüncü Yıl Ü.	1735		1831	1173				767			1867	5
36	İnönü Üniversitesi	1780		1872	1125				772			1946	5
37	Mersin Ü.	1901		1095					758		895	1647	5
38	Necmettin Erbakan Ü.	1983		1886					784		1436	2374	5
39	İstanbul Medipol Ü.	2090					768		734	1001		2346	5
40	Bahçeşehir Ü.	2112		1881					756	1001		1531	5
41	Atılım Ü.	2116					709		796	1001		2176	5
42	Özyeğin Ü.	2174		1426					663	700		1712	5
43	Adıyaman Ü.	2311		1207					780		1113	2274	5
44	Erzincan Binali Yıldırım Ü.	2445		1348					772		971	3327	5
45	Kafkas Ü.	2671		1226					764		1122	2025	5
46	Bolu Abant İzzet Baysal Ü.	1853							776	1001		2155	4
47	Bezmialem Vakıf Ü.	2035							804	1001		3011	4
48	Yeditepe Ü.	2145							724	1001		2034	4
49	Çankaya Ü.	1478							736	450		1698	4
50	Pamukkale Ü.	1625		1788					777			1619	4
51	Manisa Celal Bayar Ü.	1758		1764					757			3298	4
52	Çanakkale Onsekiz Mart Ü.	1761		1904					765			1853	4

53	Sivas Cumhuriyet Ü.	1835		1876					766			1931	4
54	Düzce Ü.	1988							777	1001		2242	4
55	Dicle Ü.	2027		1891					771			3508	4
56	Karabük Ü.	2077							798	900		2348	4
57	Recep Tayyip Erdoğan Ü.	2168							779	1001		2807	4
58	Aksaray Ü.	2177							803	1001		2643	4
59	Acıbadem Ü.	2186							781	1001		2826	4
60	Kütahya Dumlupınar Ü.	2273		1692					754			2467	4
61	İstanbul Bilgi Ü.	2412		1601					778			1298	4
62	İstanbul Aydın Ü.	2804		1614					779			1567	4
63	Muğla Sıtkı Koçman Ü.	1976							782			2183	3
64	Aydın Adnan Menderes Ü.	2018							791			2189	3
65	Kahramanmaraş Sütçü İmam Ü.	2357							798			2562	3
66	Hatay Mustafa Kemal Ü.	2392							784			2666	3
67	İstanbul Ü-Cerrahpaşa	1215									1378	11286	3
68	İstanbul Medeniyet Ü.	1880							758			2449	3
69	İzmir Katip Çelebi Ü.	1936							771			3013	3
70	Bozok Ü.	2066							799			3772	3
71	Kırıkkale Ü.	2158							769			1463	3
72	Bülent Ecevit Ü.	2159							796			2350	3
73	Ankara Yıldırım Beyazıt Ü.	2171							783			3759	3
74	Hitit Üniversitesi	2206							795			2721	3
75	Ömer Halisdemir Ü.	2233							805			2685	3
76	Harran Ü.	2234							760			1983	3
77	Balıkesir Ü.	2248							768			2367	3
78	Afyon Kocatepe Ü.	2270							796			2176	3
79	Namık Kemal Ü.	2328							772			2462	3
80	Sinop Ü.	2331							704			2751	3
81	Giresun Ü.	2342							812			2335	3
82	Trakya Ü.	2345							787			2324	3

83	Çankırı Karatekin Ü.	2453						810			3045	3
84	Bingöl Ü.	2471						767			2521	3
85	Ahi Evran Ü.	2476						811			2940	3
86	Karamanoğlu Mehmetbey Ü.	2478						817			2729	3
87	Bartın Ü.	2484						800			3064	3
88	Kastamonu Ü.	2491						779			2860	3
89	Bursa Teknik Ü.	2596						765			3216	3
90	Abdullah Gül Ü.	2631						742			3105	3
91	İzmir Ekonomi Ü.	2633						811			2325	3
92	Üsküdar Ü.	2665						789			2977	3
93	Ordu Ü.	2685						797			3292	3
94	Mehmet Akif Ersoy Ü.	2702						807			3110	3
95	Yalova Ü.	2777						778			3688	3
96	Doğuş Ü.	2783	1447								2343	3
97	İskenderun Teknik Ü.	2853						811			3435	3
98	Siirt Ü.	2858						823			3612	3
99	Adana Alparslan Türkeş B. T. Ü.	2864						816			4228	3
100	Gümüşhane Ü.	2879						817			3345	3
101	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ü.	2884						806			3229	3
102	Yaşar Ü.	2919						845			2589	3
103	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.		1674					792			2304	3
104	Yakın Doğu Ü.	1545								1271		2
105	Doğu Akdeniz Ü.	1584								1148		2
106	Munzur Ü.	2467									15486	2
107	İstanbul Arel Ü.	2758									3090	2
108	Bayburt Ü.	2803									3748	2
109	Erzurum Teknik Ü.	2906									3816	2
110	Ağrı İ. Çeçen Ü.	2966									3809	2
111	Bilecik Şeyh Edebali Ü.	2986									6162	2
112	Altınbaş Ü.	2998									6411	2
113	Beykent Ü.							799			2600	2
114	Kadir Has Ü.							813			2662	2
115	Piri Reis Ü.							788			2973	2
116	Uşak Ü.							832			3047	2

117	Çağ Ü.			1939								3064	2
118	Hasan Kalyoncu Ü.								788			3259	2
119	İstanbul Kültür Ü.								783			3364	2
120	Okan Ü.								831			3390	2
121	Kırklareli Ü.								844			3963	2
122	Osmaniye Korkut Ata Ü.								821			4082	2
123	Amasya Ü.								795			4853	2
124	Sağlık Bilimleri Ü.								784			3350	2
125	Galatasaray Ü.											2834	1
126	TED Ü.											2875	1
127	Maltepe Ü.											3211	1
128	Işık Ü.											3223	1
129	KTO Karatay Ü.											3485	1
130	Batman Ü.											3535	1
131	Iğdır Ü.											3619	1
132	Muş Alparslan Ü.											3759	1
133	Artvin Çoruh Ü.											3871	1
134	İstanbul Ticaret Ü.											3923	1
135	İstanbul Sabahattin Zaim Ü.											3936	1
136	Biruni Ü.											4196	1
137	Bitlis Eren Ü.											4485	1
138	Ufuk Ü.											4573	1
139	Gelişim Ü.											4646	1
140	İstanbul MEF Ü.											4678	1
141	Şırnak Ü.											5250	1
142	Demiroğlu Bilim Ü.											5373	1
143	Haliç Ü.											6061	1
144	İstanbul Şehir Ü.											6074	1
145	Fatih Sultan Mehmet Ü.											6510	1
146	İstanbul Gedik Ü.											6595	1
147	Mardin Artuklu Ü.											6795	1
148	İbn Haldun Ü.											6814	1
149	Kilis 7 Aralık Ü.											6975	1
150	Eskişehir Teknik Ü.											7052	1

151	Bandırma Onyedii Eylül Ü.											7356	1
152	İstinye Ü.											7367	1
153	Uluslararası Antalya Ü.											7426	1
154	Türk-Alman Ü.											7556	1
155	Nişantaşı Ü.											7564	1
156	Ardahan Ü.											7725	1
157	Ankara Sosyal Bilimler Ü.											7817	1
158	Yeni Yüzyıl Ü.											7959	1
159	Toros Ü.											8456	1
160	Sakarya Uygulamalı Bilimler Ü.											8701	1
161	Kapadokya Ü.											8740	1
162	İzmir Demokrasi Ü.											8804	1
163	Konya Teknik Ü.											8980	1
164	Beykoz Ü.											9176	1
165	Milli Savunma Ü.											9234	1
166	Hakkâri Ü.											9458	1
167	Bakırçay Ü.											9966	1
168	Nuh Naci Yazgan Ü.											10219	1
169	Konya Gıda ve Tarım Ü.											10380	1
170	Malatya Turgut Özal Ü.											10464	1
171	Trabzon Ü.											10514	1
172	Ankara Medipol Ü.											10677	1
173	İstanbul 29 Mayıs Ü.											10998	1
174	İstanbul Esenyurt Ü.											11146	1
175	Kütahya Sağlık Bilimleri Ü.											11166	1
176	Samsun Ü.											11758	1
177	Avrasya Ü.											12031	1
178	Kayseri Ü.											12144	1
179	Ostim Teknik Ü.											12573	1
180	Türk Hava Kurumu Ü.											12706	1

181	İstanbul Rumeli Ü.											12913	1
182	Tarsus Ü.											13054	1
183	Lokman Hekim Ü.											13418	1
184	Alanya Alaaddin Keykubat Ü.											13778	1
185	Ankara Hacı Bayram Veli Ü.											14610	1
186	İstanbul Ayvansaray Ü.											14996	1
187	Isparta Uygulamalı Bilimler Ü.											15154	1
188	Alanya Hamdullah Emin Paşa Ü.											15425	1
189	Sanko Ü.											15451	1
190	Fenerbahçe Ü.											15965	1
191	İstanbul Kent Ü.											17171	1
192	Yüksek İhtisas Ü.											17755	1
193	Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Ü.											17888	1
194	Arkın Yaratıcı Sanatlar ve Tas. Ü.											17888	1
195	Antalya AKEV Ü.											18839	1
196	Ankara Güzel Sanatlar Ü.											19459	1
197	İstanbul Atlas Ü.											20992	1
198	İzmir Tınaztepe Ü.											20992	1
199	Kahramanmaraş İstiklal Ü.											21223	1
200	Gaziantep İslam Bilim ve Tek. Ü.											22647	1
201	Sivas B. ve Tek. Ü.											23024	1
202	Rauf Denktaş Ü.											23653	1
203	Türk Japon Bilim ve Teknoloji Ü.											29629	1